

Universitätsbibliothek Wuppertal

Danielis Chamieri Delphinatis Panstratiæ Catholicæ, sive Controversiarvm De Religione Adversvs Pontificios Corpvs.

Tomis quatuor distributum. : cum indicibvs necessariis.

De Homine Corrvpto et Instavrato

Chamier, Daniel

[Frankfurt], 1627

Liber quintus, De peccato originali

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-885](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-885)

XII. Maxentius Joannes in libello Fidei, cap. 3. *Liberum naturale arbitrium ad nihil aliud valere credimus, nisi ad discernendum tantum, & desideranda carnalia, siue secularia, qua non apud Deum, sed apud homines, possunt for-*

tassis videri gloriosa. Ad ea vero qua ad vitam eternam pertinent, nec cogitare, nec velle, nec desiderare, nec persicere posse, nisi per infusionem, & inoperationem intrinsecus Spiritus sancti, qui est etiam Spiritus Christi.

FINIS LIBRI QVARTI.

LIBER QUINTVS.

De

PECCATO ORIGINALI.

Caput Primum.

DE PECCATO ORIGINALI NATORVM EX FIDELIBVS.

ENTVM est ad tertiam controuersiam, Vtrum omnes homines sint peccatores. Et Catholici quidem constanter asserunt. Ita enim transisse ab vno Adamo in vniuersum genus humanum corruptionem illam, de qua iam quatuor libris disputatum est, vt eius natura vnum solum excipi possit indiuiduum, Dominus noster Iesus Christus, non genitus communi omnium lege, ex mare & femina, sed ex Spiritu S. de Virginis sanctificato semine.

II. At Papiſta primo calumniantur, deinde à peccati lege communi excipiunt vnum aliud indiuiduum, B. Virginem Mariam. Primum igitur negare nos asserunt peccatum Originis transire in filios Fidelium. Ita Cocceius, Thesauri Tom. 2. lib. 2. cap. 2. Bellarminus de Amiffione gratiæ libri 4. c. 14. Gautierus in tabella Chronographica seculi quinti. Gregorius de Valentia Commentariorum Theologorum Tom. 2. disputat. 6. generali, quæst. 11. punct. 2. Eustathius de Sancto Paulo, Summæ Theologicæ part. 2. Tract. 5. disput. 6. quæst. 4.

III. Sed hæc pura puta calumnia est, à qua vindicabit nos primo Confessio Fidei, Artic. 4. *Credimus hoc vitium, nempe originale, esse vere peccatum, quod omnes & singulos homines, ne paruulis quidem exceptis adhuc in utero matrum delitescens, æterna mortis reos coram Deo peragat.* En tibi omnes, & singulos homines. Quid ultra quæris? En tibi nullos exceptos paruulos. Et est adhuc calumniæ locus?

VI. Secundo, ipsa Baptismi apud nos solennis liturgia, in qua hæc difertissima: *Domine Deus, Pater æterne, & Omnipotens, quando, pro tua infinita clementia, nobis pollicitus es fore te Deum, & nostrum, & liberorum nostrorum (en tibi natos ex Fidelibus) oramus te, vt beneficium illud tuum in hoc infante confirmare digneris, parentibus iis genito, (en tibi rursus Natos ex fidelibus) quos in Ecclesiam tuam cooptasti, & quemadmodum tibi à nobis offertur, & consecratur, ita in tutelam tuam eum recipias, Deum te, & Seruatorem eius esse demonstrans: peccatū ei Originis condonans, ac remittens, cuius genus omne Adam culpam sustinet.* Potuine quicquam manifestius? Nam, & Seruatorem precamur infanti, quomodo, si nullum ei peccatum? & conceptis syllabis, remitti peccatum originale. Potestne ei remitti, cui nullum est? Nec tamen de infantibus agitur infidelium: Ergo negari non potest nostram hanc esse sollemnem fidem, Infantes Fidelium esse originaliter peccatores.

V. Et volunt tamen videri causas habere calumniæ. Caluinus, inquit Bellarminus, in Antidoto Concilij Tridentini, ad cap. 5. sessionis 6. & libro 5. Institut. cap. 16. §. 24. & 25. docet filios Fidelium non imputari peccatum Originis, & hos etiam ante Baptismū esse Sanctos, & membra Ecclesiæ. Caluino locios addit Bucerum in Matth. 3. Martyrem, & Bullingerum, in 7. prioris ad Corinthios. Gautierus etiam, argumento pugnat. Quia neget Caluinus, neget Beza, Baptismum esse ad salutem necessarium.

VI. Sed Caluino, reliquisque illis idem sensus fuit, qui nobis. Certe à Caluino ita scriptum in I. ad Corinthios 7. *Docet vniuersalem esse propagationem, & peccati, & damnationis in semine Adæ. Omnes igitur ad vnum sub hac maledictione includi, siue ex fidelibus, siue ex impijs descendant. Neque enim fideles liberos generant secundum carnem, quatenus sunt regenerati. Aequalis est igitur in omnibus natura conditio, vt sint tam peccato, quam æterna morti obnoxij.* Imo ipso illo cap. 16. lib. 15. vnum inter alia Caluino argumentum est aduersus Anabaptistas à peccatorum remissione. *Peccatores enim cum nascuntur (inquit) remissione & venia iam à matris utero opus habemus.* Quid? quod alia nobis erit suo loco controuersia, vtrum per Baptismum definat esse in homine peccatum originale, in qua, negantem Caluinum ii ipsi exagitant, qui nunc volunt ab eo doceri nullum id esse vel ante Baptismum? At hæc sententia cum illa non potest consistere. Nisi forte succurrat Sycophantia cum illud Gautieri: Sibi ipsum contradicere, quum ipsi potius Sycophantæ geminas videant Thebas.

VII. Sed illa è Caluino obiecta, quam sunt nihili? Primo non imputari filiis fidelium Originis peccatum, non dixit Caluinus, iis saltem locis, qui numerantur, aut alijs vllis quos viderim. Nec sane, absque exceptione, verum. Multi enim sunt fidelium filij reprobi, quibus imputari peccatum originale, quomodo negari possit non video. Secundo, etsi dixisset, potius tamen absurdum est inde concludi, nullum esse peccatum originale. Nam quis nescit solemne esse Caluino non imputari post Baptismum illud ipsi peccatum, & tamen manere? Cur non possit æque ante Baptismum? Cur, inquam, non possit & inesse pueris peccatum originale, & tamen non imputari? Atque id omnino veium in infantibus, saltem electis. Denique si verum, non imputari, ergo verum, esse in infantibus. Nam is sensus est eius phraſeos. Job quadragesimo secundo, *vt non vobis imputetur stultitia.* Psalmo trigesimo secundo, *Beatus homo, cui non imputat Iehoua iniquitatem.* An vero in illis nulla insipientia, in hoc nulla iniquitas? Imo contra potius,

quia erat, ideo non imputari dicitur. Quare, si dixit Caluinus non imputari filiis fidelium peccatum originale, ergo credidit in iisdem esse peccatum originale.

VIII. Dixisse eosdem esse sanctos, etiam ante Baptismum, agnosco. Sed nego sequi, ergo non habere peccatum originis. Illud sane sancit à Paulo Caluinus, I. Corinthios 7. vbi rem totam dilucide exponit, *Docet Paulus segregari piorum liberos ab alijs quadam prerogatiua, vt sancti in Ecclesia reputentur, sed qui hac sententia cum eo quod alibi tradit, conuenit? Nos esse omnes natura filios iræ: Item cum sententia Dauidis, Ecce in peccato conceptus sum. Respondeo: Vniuersalem esse propagationem, & peccati, & damnationis in semine Adæ. Sed hanc partem paulo ante descripsimus. At non multo post, *Quod autem hic tribuit liberis fidelium speciale privilegium Apostolus, id fuit ex beneficio fœderis, quo superueniente, deletur natura maledictio, & Deo per gratiam consecrantur, qui natura prophani erant. Hinc argumentatur Paulus, II. ad Romanos, totam Abrahæ progeniem esse sanctam, quia fœdus vitæ cum illo Deus pepigerat. Si radix sancta, inquit, ergo & rami sancti. Et Deus filios suos vocat omnes, qui ex Israele sunt progeniti.**

IX. Nota igitur hanc infantium sanctitatem, non esse inhærentem, insitam veius qualitatem, alienam à peccato, siue originali, siue actuali, sed extrinsecus delatum priuilegium, quo fit, vt eo ipso, quod nati sint ex fidelibus, pertineat ad fœdus à Deo initum cum Ecclesiâ, cuius adeo sint participes, non qui absque vlllo existunt peccato, sed ij potius, qui in peccato nati, vere sunt peccatores, & natura filij iræ. Quo priuilegio separantur ab Idololatrarum filiis, qui non tantum sunt natura filij iræ, id est, onerati peccato originali, sed etiam alieni à fœdere diuino, eo quod nati sunt ex parentibus, quibus nihil est cum illo fœdere commune. Illustratur res tota insigni illo alio loco ad Romanos vndecimo, vbi vocantur Israelitæ sancti. At quinam Israelitæ? An forte Veteres illi pietate laudabiles, fide insignes: Imo ij ipsi, qui Pauli tempore Christum oppugnabant. De his igitur dicitur, *Si primitia sancta sunt, etiam massa, & si radix sancta, etiam rami.* Quasi toudem verbis, quandoquidem Abraham, Isaac, Jacob, olim sancti fuerunt propter fœdus contractum cum iis, eorumque semine: Ergo & hi, illorum filij, sunt sancti. Quare hæc sanctitas non excludit peccatum, aut actuale, aut originale. Potuit ergo Caluinus vere dicere filios fidelium, esse sanctos, & tamen simul, vere obnoxios peccato originali. Quod si non tolerant Sophistæ, dicam ergo scribant Paulo, ob hæc eius verba tam Caluimiana.

X. De necessitate Baptismi respondeo, primum calumniari Gautierum, neque enim negatum à Caluino esse ad salutem necessarium, sed tantum absolute necessarium, ita vt omnino saluari nequeat, qui careat aquæ Baptismo, quæ controuersia est suo loco disputanda. Secundo, negatur consequentia. Nam, etsi Baptismus non sit absolute necessarius, imo si statueretur à quopiam non necessarius, tamen non sequeretur infantes statui sine peccato originali. Nisi forte nouum nobis eudant fidei dogma Sophistæ, asserentes, quicumque saluantur absque Baptismo fluminis, eo immunes esse à peccato etiam originali, atque ita non Veteres tantum ante Christum, Abraham, Dauid, similes, sed etiam latronum alterum crucifixum cum Christo, eodem priuilegio gaudere, quod assignant tamen, tanquam propriam, Virgini matri.

XI. Et vero quicquid Caluinus hic negat, non minus ad viros pertinet, quam ad infantes. Negat enim ita esse necessarium Baptismum, vt absque eo nullus, aut infans, aut etiam vir, saluari possit. Et tamen nondum adeo fuere desperati Sycophantæ, vt à Caluino dicerent negari aut originale, aut etiam actuale peccatum in viris. Cur magis in pueris?

CAP. II.

Statu Controuersia, de B. Maria Virgine.

I. DE Virgine Matre Dei, quæstio nunc offert sese. Disputant serio, quos quidem viderim, Papiſta recentiores (nam paulo priores Scholasticos miſſos facio) Petrus Galatinus de Arcanis Catholicæ Veritatis, libr. 7. Conradus Klingius, locorum communium lib. 4. cap. 48. Simon Vigor, sermone in die Conceptionis. Franciscus Feuardentius Theomachiæ libro decimo. Andradius, Defensionis Tridentinæ quinto. Bellarminus de Amiffione gratiæ lib. 4. cap. 5. Gregorius de Valentia, de Peccato originis cap. 3. Et in tertiam Thomæ, disputat. 2. generali, quæst. 1. Salmero, tractat. 49. & tribus seq. in Epist. ad Romanos. Valentinus Gerardus, in Triumpho Beatæ Virginis. Petrus Coronus, Apologetico 5. & primi Institutionis cap. 7. Sebastianus Barradas, in Concordiam Euangelistarum tom. 1. lib. 6. cap. 30. Vafques 3. Thomæ disput. 114. & seq. Eustathius de S. Paulo Summæ part. 2. tractat. 2. disput. 1. quæst. 1.

II. Ex nostris pauci. Neque enim controuersia erat, in qua quouiam laceffere debeamus, cum, quid indiuiduis Christianorum fiat, maxime, prae- ter ordinem, curiosum sit inquirere, otiosum disputare, temerarium defini- re. Papistae tamen sua importunitate effecerunt, vt ne hanc quidem partem omittere nobis liceat, qui fascinati sua illa idololatria, quae Mariam longe supra humanam naturam, imo creaturarum omnium fortem euehit, irascuntur, si quis non caecam praebet obedientiam. Nostrorum igitur pauci hoc stadium decurrerunt. Chemnitius part. 1. Examinis, ad Tridentin. Decretum de Peccato originis, breuiter. Breuiter item Rodolphus Hospinianus de Ori- gine festorum Christianorum mense Decembri. Item David Chailletus tra- ctatulo de Fine & vfu miraculorum, & de Conceptione Virginis. Sadeel ad artic. 4. Burdigalensium. Sed fuse Simeon Codurus in Triumpho Veritatis contra Valentium Gerardum Jesuitam.

III. Quaestio est, An Maria, mater Dei, immunis fuerit ab omni pecca- to. Catholici, etsi Beatam prolixè confitentur, tamen non per naturam, sed per gratiam, itaque negant eximendam, quod attinet ad peccatum, à com- muni sorte fidelium, qui nulli saluantur non redempti sanguine Christi, nisi quatenus in Virgine idem Spiritus, qui omnibus datur fidelibus, longe fue- rit efficacior in extinguendis peccati reliquiis: quomodo in Apostolis eadem efficacia longe maior quam in vulgo fidelium.

IV. Sed Papistae feruntur in oppositam partem. Variè tamen. Disting- uunt peccatum Actuale à Veniali. Et tum audacter pronuntiant esse arti- culum fidei, Mariam omni profusè actuali peccato caruisse. Sic enim diser- te Coronus. Gerardus etiam, quum distinxit dogmata Theologica in ea quae perspicue continentur in Scriptura, & ea quae paulo quidem obscu- rius continentur, eruuntur tamen inde per Ecclesiam, & ea quae longe ob- scurius, adeo vt de iis nondum quicquam certè statuerit Ecclesia. Illa autem, quae in secundo ordine, aequè cum primis certa esse: Tum vero hoc de pec- cato actuali immunitate, secundo ordini assignat, tractatus tertii capite pri- mo. Eustachius à Sancto Paulo, *Beata virgo sic fuit sanctificata per gratiam, vt nullum actuale peccatum, ne quidem veniale commisisset.*

V. De peccato originali mollius. Negant esse quicquam certe definitum à Ecclesia, ideoque in partem vtramque disputari concedunt. Verissimi- lites tamen affirmari, & magis pie, Beatam Virginem eo etiam peccato caruisse. Eustachius à Sancto Paulo, *Liberum esse cuiuslibet Catholico vtramque partem affirmatiuam vel negatiuam amplecti, ita vt alterutram haericam appellare sub poena excommunicationis soli Papa referuata prohibuitur sit.* Itaque Bellar- minus triplici rem totam comprehendit axiomate. Primo, *Non haberi pro certa, & explorata ac fide Catholica tenenda, B. Virginem sine peccato fuisse conceptam.* Secundo, *Hanc ipsam opinionem non esse villo modo haericam, vel erro- neam iudicandam.* Tertio, *non esse etiam temerariam, sed piam admodum, ac probabilem, atq; adeo contraria sententia longe probabiliorem.*

VI. Qua oblata occasione libet notare, quam sit lubrica, quamque fa- cilis in varias formas fides Romana. Nam primum quidem durissimae con- tentiones fuere, maxime Franciscanos inter & Dominicanos siue Praedica- tores, qui etiam in concionibus ad populum rem totam disputabant, non vt ad 2. a. cap. 9. & in vtramque partem opinabilem, sed certam, & indubitatam, vnde progressus feruor, haereseos infamis notam contradicentiibus inurebat. Estque in annalibus Francorum annotatum schisma natum in vniuersitate Parisiensis, anno octogesimo octauro seculi decimi quarti, quod non tantum intra scholam Dominicanam argutarentur, sed etiam ex iis vnus Ioannes Mon- telonus publice doceret. Quin & Rotomagi eius ordinis homines Hueros vulgo appellatos, quod eorum vnus ita se publice dici consensisset, si suam sententiam non probasset validis argumentis. Ab eo schismate factum, vt quicunq; scripserunt in Lombardi tertiam, distinctione tertiam, partes vtrin- que suas strenue tueantur.

VII. His turbis moti boni illi patreculi, qui in Concilio Basiliensi, decre- uerunt, in Franciscanorum gratiam, vt deinceps pro certo haberetur Virgo ex pers peccati etiam originis. De quo tamen Decreto Bellarmini iudicium videte: Primo, concilium non fuisse à Romana sede probatum, secundo, nec ipsum id voluisse pro fidei articulo haberi, solum statuisse amplecten- dum vt pium, & consonum cultui Ecclesiastico, fidei Catholicae, Scriptu- ris, & rationi. Ac de priori sane capite, id est, autoritate Concilii Basiliensis, ipsi viderint Papistae, quanta sit apud eos futura. Apud Catholicos certe nul- lam esse posse sententiam. Bielem tamen obseruamus in tertij Sententia- rum distinctione tertiam, impudentes vocare eos, qui vt suam defenderent temeritatem Dominam nostram inhonorantes, dicere ausi sunt Basiliense Con- ciliū non fuisse legitime congregatum.

VIII. Ad alterum quod attinet, illud lectoibus Jesuita nimium con- fidenter. Nam omnino definitum est, non tanquam magis pium, & con- gruum, sed tanquam penitus certum, ac tenendum. Itaque Almainus diser- te in 3. Sententiarum distinct. 3. Circa hanc quæstionem, an virgo fuerit ali- quando in peccato originali, & postea sanctificata, vel ante fuerit per speciale auxilium preseruata, ne illud contraheret, fuit duplex modus dicendi, temporibus antiquis, sed nunc vnus est, & alter prohibitus per Concilium Basiliense. Ad- dit determinatum fuisse, & sub plumbo publicatum. Quauquam, quid opus est testibus, quum ipsa legamus disertissima Decreti verba, quae non fuit au- sus Bellarminus defendere? Describam ego, ex scss. 36. *Nos diligenter inspe- ctis auctoritatibus, & rationibus, quae iam à pluribus annis in publicis relatio- nibus ex parte vtriusque doctrina coram hac sancta Synodo allegatae sunt, aliif- que etiam plurimis super hac re visis, & matura consideratione pensatis, doctri- nam illam differentem, gloriosam Virginem Dei genitricem Mariam, praesentien- te & operante diuini numinis gratia singulari, nunquam actualiter subiactif- se originali peccato, sed immunem semper fuisse ab omni originali & actuali cul- pa, sanctamque & immaculatam, tanquam piam, & consonam cultui Ecclesia- stico, fidei Catholicae, reeta rationi, & sacrae Scripturae, ab omnibus Catholicis ap- probandam fore, tenendam, & amplectendam definimus, & declaramus, nulliq; de cetero licitum esse in contrarium praedicare & docere.*

IX. Sunt-ne hæc diserta? Nam certe qui è duabus oppositis sententiis vnam probat, alteram prohibet, is non viderit rem in medio relinquere. Ita- que senferunt Dominicani, se damnatos, ipsiq; vicissim Concilium damna- runt, solebant, inquit Maior in eum Sententiarum locum, multum resistere illi determinationi Concilij: & Antoninus dicere, Concilium Basiliense pe- petisse basilicum, vt hanc determinationem, inquit Maior, attenuaret. Ca-

nus locorum communium libro septimo, capite tertio, grauitèr errasse pro- nuntiat, cum ita definitum.

X. Nec erant facula tragicis motibus. Nam anno nono seculi decimi sexti, vt notat Nicolaus Baselius additionibus ad Nauclerum, Prid. Kal. Ju- nij, Bernæ apud Helueticos, Prior, Lector, Subprior, & Custos conuentus S. Dominici, capti, per torturam examinati, degradati, ad ignem coodemnati, miserabiliter sunt combusti, propter quasdam dolosas, fallas, impias & dia- bolicas machinationes, quae in odium immaculatissimæ Virginis Mariæ conceptionis occasionaliter excogitarunt. Nota vero holce appellari à Baselio nunc hereticos, nunc haereticas.

XI. Praecesserat tamen non paucis annis Sixtus quartus, qui in Extra- uagante, *Græuenimis*, de Reliquiis & veneratione Sanctorum, quæstio- nem permiserat liberam, quauquam in alteram ipse potius inclinaret, vt- pote Franciscanus. Ita non tantum inchoat à contraria sententia, tanquam quæ causam dedisset edicto, sed & hanc longe durius exagitat. Decreti lum- ma, vt neutra pars alteram accusaret haereseos: cum nondum, inquit, sit à Ro- mana Ecclesia, & Apostolica sede decifum. Sed vt noris Franciscanos præla- tos, Praedicatorum libri comburi iussi sunt, in quibus scriptum haereseo do- ceti ab aduersariis, non item Franciscanorum. Quo astu facile sperabat Pa- pa, se eam partem opprellurum. Estque hoc Decretum renouatum à Con- cilio Tridentino, session. 5. *Declarat hac ipsa Synodus, non esse sua intentio- nis comprehendere in hoc Decreto, vbi de peccato originali agitur, beatam & immaculatam Virginem Mariam, Dei genitricem, sed obseruandam esse Consti- tutiones felicitis recordationis Sixti Papæ quartij, sub poenis in eis constitutionibus con- tentis, quae immouat.*

XII. Itaque videntur hic tandem velle quiescere: nec aliter profiten- tur. Nam Gregorius de Valentia, *Certum est in quaestione hac, neutram sen- tentiam esse ex fide compertam, scilicet vel preseruatum fuisse, vel non fuisse, ita vt qui alterutram sententiam ex his inuenit, ceteri debent aut esse haereticus, aut propter temeritatem opinionis peccare mortaliter.* Sed non leuia sunt ar- gumenta, quibus fides sit non desituros, donec omnino definiant esse cer- tum, ratum, fixum, Mariam conceptam absque originali peccato. Primo enim sic solent, quum quid inualuit, id sumere pro certo fidei fundamento. Ita mutilatio alterius speciei confirmata tandem, quæ primo nulla erat, de- inde à priuatis superstitionibus, in maximam populi partem paulatim eru- perat, vnde tam serio sancita in Concilio Constantiensi, vt nihil nunc con- stantius Papistæ teneant.

XIII. Secundo apparet facile in vtram partem propendeant, *Nondum*, inquit Sixtus, est à Romana Ecclesia, & Apostolica sede decifum. Pudentè Gregorius de Valentia negat vnquam futurum, vt Ecclesia determinet ali- quem descendentem ab Adamo, præter B. Virginem, habere præuilegium, quo à peccato originali sit preseruatus. Videatne spem nonnullam facere, fore id aliquando, quod nunquam fuit? Sed abbreviator Bellarmini, ad 15. *Paulatim*, inquit, *contraria opinio euauuit, & iam pauci inueniuntur, qui eam docere audeant.* Coronus: Omnium inclinationem sensumque com- mune fieri in partem affirmatiuam. Gregorius de Valentia, *Iam à multo tempore maxima omnino doctorum hominum pars, qui sunt in Ecclesia præcipua fidelium, defendunt ac propugnauerunt voce & scriptis sententiam hanc de im- maculata Virginis conceptione.* Gerardus partis 1. tract. 14. hanc ipsam sen- tentiam appellat magis communem, fereque ab omnibus acceptam, etiam à Carthusianis: Imo & à Dominicis, teste Michaele eiusdem ordinis viro, & quidem prouinciali. Quauquam de Dominicis contradicit Vasques capite secundo disputationis centesimae decimæ septimæ in tertiam Tho- mæ, & testatur, hos in sua opinione semper perseuerare.

XIV. Nec vero abest à verisimili. Nam vt taceam quantam vim ha- beat superstitio: certe odium veritatis transfersos agit homines. Quod exemplo comprobatum est in alia controuersia de Autontate Romani Pon- tificis, quem esse obnoxium Concilii vniuersalibus vix olim quisquam Gallorum dubitauit: At nunc vix quisquam proficetur, præter paucos Sor- bonicos. Nempe odio nostri, à quibus ita superstitio impugatur, vt nisi hoc fulciatur adminiculo Vaticani numinis, omnino corruere necesse sit. Quare, ne ruat, hic itur potius, vt quæ vetus erat Ecclesiæ Gallicanae liber- tas pessum eat.

XV. Ergo, de Virgine sic ab initio disputatum acriter ex vtraque parte, deinde pronuntiatum in vtramque, nunc vero tandem inclinatum in alte- ram. Quid superest nisi in hanc, in quam inclinatio est, toto tandem ponde- re præcipitum fiat? Gregorius de Valentia, *Quæ cum ita sint, non solum his tam multis nominibus merito censeri debet Ecclesia Catholica in hanc potius sen- tentiam propendere, sed eo etiam, quod propter hæc præiudicia fidelium, & maxi- me sedis Apostolicae, facillime fieri potest, vt tota profusè Ecclesia fidelium nullis ex- ceptis, persuadent sibi veram esse hanc sententiam, id quod ipse qui lem arbitror a- liquando futurum, quod si accideret, iam eo ipso redderetur hæc sententia, secun- dum fidem certam, siquidem ex fide certum est, Ecclesiam totam non posse errare. At id non tantum opat, sed etiam iubet Salmero, tract. 52. ad Roman. Qui ali- ter opinati sunt, plane sunt deserendi, tum quia opinione sua derogare Christi glo- rie, & honori matris sue videntur, deinde, quia declinant à sensu Ecclesiæ, quæ hoc priuilegium in cultu Dei protefatur.*

XVI. Eugene igitur, spem concipite magnam, Ecclesiæ Romanæ symbo- lum breui auctius futurum vno articulo, futuramque adeo ipsam tanto ma- gis Catholicam. Omnino, quomodo à Tridentina Synodo iam decretum fuit. Virginem puram fuisse à peccato veniali, quod ante id tempus relatum fuisse inter Ecclesiæ decreta negat Dominicus à Soto, de Natura & Gratia, lib. 3. cap. 4. Itaque, mature occupant nonnulli, non tantum sua sensa pro- nunciantes, sed & aliena damnantes animosissime, siue is eorum zelus sit, siue impatentia. Nam Gerardus, & recitat, & laudat versus Apollonij Col- latij ad Viginem, istos,

*Te, dum conciperis, culpa quicunq; negarit
Immunem, brutis nil sapit ille magis.
Huic aut vixereo mens est infecta veneno,
Aut illum teter spiritus exagitat.*

Audin? Viden, quo sit tandem deuentum, ab illa prima indifferentia? Et quia illud sit, quod videbantur insigni quadam benignitate concedere, vt ne sint inter haereticos numerandi, qui seorsim sentiunt, vt ne sint quidem censendi peccare mortaliter?

XVII. Sed ego ab hac exstasi, ob locupletandos tandem articulos fidei, redco ad meæ quaestiois statum. Qui igitur tæntur eam partem, quæ omne...

XVIII. Secundo, Bellarminus distinguit tribus modis peccatum primi parentis communicari posteris. Primo, vt in ipso Adamo peccatit, in quo...

XIX. Salmero paulo aliter, tot modis dici aliquem à peccato liberum, quot modis à morte, id est, tripliciter. Primo enim à morte liber est, qui sua...

C A P. III.

An Scriptura doceat Virginem immunem ab omni peccato.

I. Sic igitur illi docent de Beata Virgine. Nunc disputant primo, ex Scriptura, secundo, ex Patribus, tertio, ex consensu Ecclesiæ, quarto, ex ratione...

II. Sed protestatur Bellarminus nullum expectandum Dei verbum expressum, imo ne vllam quidem Ecclesiæ definitionem certam. Magno iam causæ præiudicio. At Gregorius de Valentia paulo aliter, triplici ordine...

III. Huc, opinor, ille locus pertinet ex Geneleos 3 apud Valentinum Gerardum, tractat. i. part. 3. Vnde argumentum: Quæ mulier contriit caput serpentis, ea exersit peccati: At virgo Maria est hæc mulier. Fuit ergo...

IV. Respondeo, argumentum peccare vtraque antecedente. Et primo, in minore. Nam, quæ Scripturæ Verba sunt, ea non de muliere, sed de mulieris semine dici, ita volente Hebraica syntaxi, vt norunt quicumque Hebraice norunt, in quibus nullus est Valentinus Gerardus, qui mihi præsentem...

Non ipse obseruabit tibi id, quod ipse fecisti à principio: Et tu obseruabis ei in finem. Vel potius, manebit illi alia mente repositum: Nam, placet Dauid de Pomis. qui נמר בלצר בלצר, seruauit in corde, Hieronymum, quaestioib. in Genesim, qui recensens versionem Græcā, in qua erat μέγας, Molius habet in Hebraeo, inquit, Ipse conteret caput tuum, Et tu conteres eius calcaneum. Qui tamen locus manifeste falsatus est in Glossa ordinata, etiam editionis postreimæ Lugdunensis. Pagninum, Ipsum conteret tibi caput, Et tu conteres ei calcaneum. Neque aliter Munsterus, Leo Iudæ, Tremellius. Etiam Abben Ezra ורעה ורעה כרשא, Semen eius percutiet te in capite.

V. Sed & Veteres, quicumque non hauscrunt ex Latinis riuilis. Irenæus lib. 3. cap. 38. Inimicitiam posuit inter serpentem, Et mulierem, Et semen eius, obseruantes inuicem: illo quidem cui morderetur planta, Et potente calcare caput inimici, altero vero mordente, Et occidente, Et interpediente ingressus hominis, quoad usque venit semen predestinatum calcare caput eius, quod fuit partus Maria. Nec aliter lib. 4. cap. 78. & quinti 21. Cyprianus lib. 2. contra Iudæos cap. 9. Ipse tantum obseruabit caput. Leo Magnus, Sermon. 2. de Natiuitate Domini, Statim, vt nos diabolica malignitas, veneno suo mortificauit inuidia, predestinata renouandis mortalibus, sua pietatis remedia, inter ipsa mundi primordia præsignauit, denuncians serpenti futurum semen mulieris, quod noxiæ capitis elationem, sua virtute contereret. Chrysologus, Sermon. 173. Serpentis germen caput hominis petit, cui suum caput sententia principali sciebat addidit, dicente Deo, Ipse seruabit caput tuum: Et tu illius obseruabis calcaneum.

VI. Sed ita est tamen, legit Vulgata editio aliter. Et in eo vim facit Gerardus. At num recte: Imo non desunt Papistæ, qui eam lectionem iugulent. Franciscus Georgius Venerus, Problemat. 55. de Mundi fabricatione, Quis contriit caput serpentis, Et cuius calcaneo insidiatus est serpens? Ex falsa translatione, qua habetur, ipsa conteret caput tuum, Latini communiter attribunt hanc victoriam Regina calorum. Steuchus in Recognitione, Ipsum cõteret tibi caput. Non refertur itaque ad mulierem, sed ad eius semen, qua interpretatione, plerique decepti, malam expositionem inuixerunt in hunc locum. Causa doctum lib. 2. cap. 35. Hieronymus legendum ait, Ipse conteret caput tuum, non ipsa. Quam enim apud Hebræos neutro genere ad semen referatur, interpres rem significatam perpendens, in masculino genere transtulit ipse: quod imperiti non intelligentes, vitiumque scriptoris existimantes, substituerunt ipsa. Andradius Iesuita, Defensionis Tridentinæ lib. 4. Ipsa conteret caput tuum. Quod, quamuis Dripare Virgini multi pie & religiose accommodent, tamen cum in vetustissimis quibusdam Latinis exemplaribus reperitur ipse, Et cum Hebræis id voluminibus conspiciet, ita esse legendum non dubito Lindanus Panopliæ lib. 4. cap. 2. Serpens isti antiquo, Deus Optimus miserrimam nostram calamitatem miseratus, iam inde ab ipso, vsque, vt ita dixerim, nostri interitus ouo, comminabatur per mulieris semen, siue sobolem, caput olim contusum iri. ורעה ורעה כרשא, Ipse, inquit, conteret tibi caput. Hanc autem Dei Opt. promissionem ad mulieris semen proprie pertinere. Moyses in dubiis Hebraica dialecti indicium expressit. ורעה ורעה, quod non nisi ad masculinos, sicuti & verbum ורעה ורעה conteret, referri potest. Ipsa itaque mulieris semen, siue seducta illius misella Eua quippiam nepotulus dolosi serpentis caput tandem aliquando contereret, profigaret, atque in nihilum puluisculi modo redigeret.

VII. At Veteres multi ita legere. Imo, inquam, Græci nulli. Nam quod Chrysostomus citatur, frustra est. Audi Pamelium in 2. librum Cypriani contra Iudæos, Chrysostomus quidem iuxta priorem interpretem legit, ipsa, sed Græcum illius contextum aliud legere annotauit Dn. Philippus Montanus, Et præsertim in Commentariis, vbi quodam in loco Græce eia & legitur. Soli ergo Latini. Imo in his nemo antiquissimus. Nam Marius Victor, intra quartum seculum fuit, reliqui posteriores. Sed quicumque legerunt, decepti fuerunt editione Latina, siue ex vitio ipsius versionis, vt Gregorius putabat, siue libratorum peccato, vt Causa maluit. Itaque non potest in iis esse multum momenti.

VIII. Nam quod addunt, Hebraice esse ambiguum: quia ורעה subtilis punctis legatur vtroque genere, cum masculino tam foeminino, id vero in Bellarmino forte an dissimulem, non prorsus imperito huius linguæ, in Gerardo exciteret, qui tam temere de rebus sibi incognitis nugatur. Sed nihilominus & Bellarminus, & eius ורעה ורעה Græterus contendunt sine punctis legi posse foeminino genere. Imo, inquam, sine punctis Hieronymus legit masculino genere, legit Chaldaeus Paraphraustes, legerunt Septuaginta. Nam qui puncta dicunt esse apud Hebræos non antiqua, etiam recentiora dicunt Hieronymo. Tum autem nego legi posse foeminino genere, hoc loco: quia quæcumque adiunguntur, sunt masculina: Non potest autem dari vllus locus in quo ורעה legatur foeminino genere, & non sint circumstantiæ etiam foeminini.

IX. Superest Gerardi argumentum ab inimicitia. Illæ, inquit, restringuntur ad vnam mulierem: adeo, vt neque sint, neque fuerint, neque futurae sint eum reliquis. Imo negatur hoc tibi, nugator. Nihil enim obstat, quominus mulier famatur vniuersaliter. Procopius, Quod inquit, Inimicitias ponam, significat nobis perpetuum cum reptilibus esse bellum. At hoc bellum indicat hostile quoque bellum, quod gerimus perpetuo cum Diabolo. Serpentem cum nostro conspectu se offert, exhorremus, Et cauemus, alias nullam eius habentes rationem. Caterum nullum tempus est, quo non omnis mali auctorem culpemus diabolum. Claudius Marius Victor in Genesim: Humanisq. odium generis specialiter in te, ac genus omne tuum bello experiere potenti. Eadem mens Pererio, Hic per mulierem non sola intelligitur Eua sed omne genus mulierum deinceps omni bus seculis futurum, sicut per serpentem, non ille vnus duntaxat, sed vniuersum genus serpentium intelligi debet. In Genes. 3. quaest. 4. art. 52.

X. Atqui, inquit, magnus diuinæ iustitiæ estimator Iesuita, non responderet poena peccato? Quia nam vero, inquam? Quia vnam ille mulierem deceperit? Vnam ille, o scelus. Ille vnam, qui in vna omnes? Vix potuit quicumquam magis Iesuiticum. Et tamen, si vnam damnus deceperat, quam quaeso? An Mariam? At hæc vobis, si credimus, imo tibi, Gerarde, si credimus, nõ est à serpente decepta: neque per se, quæ nondum extaret: neque in Eua, à qua nõ contraxit peccatum originale. Quæ ergo illi causa odij in serpente? Nam si propter alienam iniuriam, vbi illa futura est tam exacta iustitiæ estimatorio? Aut quis putet Eua nõ fuisse exosum? Ergo non ab vna, sed à duabus saltè. Est Maria licuit odisse ob alienam iniuriã, cur non & reliquis mulieribus?

Evangelica floruit. Olympiodorus in Canticum cap. 12. *Virga Avron, quam germinasse credimus, naves protulit, gerens signum Salvatoris Domini Iesu Christi, qui virga fuit, egressus e radice Iesse.* Similiter Judæi, teste Hieronymo. Hoc si est, nullus typus Mariæ. Fatcor tamen Hieronymum, Augustinum, alios virgam intelligere Mariam, ex eaque florem Christum. Sed quid ad peccatum: Oportuit, inquit, rectam esse. Quasi, inquam, nulla sit virga nisi recta. Quasi non recta, etiam, quæ rectificata, id est, sanctificata.

CAP. V.

De Locis accommodatis.

I. Tertius ordo superest locorum, qui non temere, inquit Jesuita, ab Ecclesia, ipsa, vel à Sanctis Patribus ad B. Virginem accommodatur. Spiritualiter. Non satis commode tamen, apte, & decenter, nisi intelligamus fuisse semper purissimam, & per gratiam singularissimam: Hic primas tenet Canticum Canticorum, cuius hæc verba, *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te. Hortus conclusus, soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus.*

II. Sed hic attendo consensum disputantium. Gregorius accommodari locum dixit Virgini. *Delrio, Ratum mihi, inquit, non debere sic de Ecclesia intelligi, ut vel B. Virginem Mariam, vel quamlibet iusti animam excludamus, nec sic rursus de B. Virgine, vel quavis anima iusti, ut non id præcipue de Ecclesia uniuersa dictum putemus.* Bellarminus: Tameris, inquit, de uniuersa Ecclesia, qualis præsertim est in celis, intelligi possit: tamen B. Virgini quoque conuenire, negari non debet, quum multi Sanctorum ita exposuerint. At Gerardus: Cuiusque mulieri proprie & liberaliter dicitur, Tota pulchra es, ea omnino expers fuit peccati. Vbi attende auidaciam gradus. Gregorius dixit accommodari: debili & fracto vocabulo, certe timido, & significante, non esse hæc per se dicta de Virgine. *Delrio*, de Maria quidem, & qualibet anima iusti, sed præcipue de Ecclesia. Bellarminus vero, posse de aliis intelligi, quasi diceret, communicari quidem aliis, sed præcipuum ius esse Virgini. Tandem Valentinus, literaliter de Virgine dicit: Adeo verum, non ibi exempla consistere, vnde ceperunt, sed quamlibet in tenuem recepta tramitem, latissime euagandi sibi viam facere, & vbi semel recto deerratum est, in præceptis perueniri.

III. Sed vim argumenti audiamus à Valentino: Cuiusque mulieri proprie & literaliter dicitur, *Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te*: hæc omnino expers fuit peccati. At ea verba dicuntur Virgini Mariæ. Ergo hæc expers omnino fuit peccati. Probat maiorem. Nam ea verba fumenda sunt ad literam, tantumque valent quantum sonant: at peccati, quantumuis exigui, ea vis est, vt animam deformet. Probat minorem, quia totum Canticum de Maria Virgine sunt interpretati, Rupertus, Alanus de Insulis, Hilgrinus, Dionysius Carthusianus, Picus, Delrio.

IV. Respondeo, posse illud intelligi proprie, & literaliter, gemina notione dici, alias adæquate, vt de vno aliquo, nec de alio. Sic illud, *Eccc agnus Dei*, de Christo. Et illud, *Fides tua te saluauit*, Matt. 9. de hæmorrhøisa. Alias generaliter, quum qui sensus verborum est generalis, lateque patens, vni cuidam, ex ea uniuersitate applicatur. Sic ad literam de Paulo verum est, *Qui vos audit, me audit*. Et de Joanne, *Quorum remisistis peccata, remittentur eis*, & mille eiusmodi. Quamquam vsus Theologorum is est, vt priori potius notione, illud proprie, & literaliter vsurpent.

V. Si ergo Jesuitæ sumant dici literaliter de Maria Virgine, priori sensu, hoc est, adæquate: negatur argumenti minor. Nulli enim vnquam Patres, ita sunt interpretati, sed tantum recentissimi: quorum antiquissimus Rupertus, vix ante annos quingentos, & non nisi idololatria plene iam confirmata. Et extant tamen non paucorum in eum libellum lucubrationes ex professo. Et nos eum sensum amplectamur pro vero, proprio, literalis, qui tam sero in mentem veniit?

VI. Exposuerunt autem Veteres de Ecclesia, siue de vnaquaque anima fidei. Athanasius in Synopsi. *Ἐὰν δὲ λέω τὸ βιβλικὸν τοῦτο ἀλλοτρίω κατὰ τὸν λόγον (debet hæc ceteris τὸν λόγον) καὶ κατὰ τὸν δόξιν τὸν αὐτῶν πνεύματος ἁγίου τὸν λόγον, καὶ τὸν εἶδος τὸν ἐνδεδουλωμένον ἁγίου ἀπὸ τοῦ καὶ τοῦ λόγου πάλιν ἁγίου ἀπὸ τῶν ἁγίων. Libellus hic plenius est allegiorum, Veteris populi & generaliter humani generis, Ecclesieque ex gentibus ad Verbum, & rursus Verbi ad eandem, & ad genus humanum.* Gregorius Nylsenus. *Per ea que hic scripta sunt, ornatur quodammodo anima tanquam sponsa, ad incorporandam, & spiritualem, materiaque experientie Dei coniunctionem. Et post paulo. Per Canticum Canticorum mystice introducit cogitationem ad diuina adyta, in quibus id quidem quod inscribitur, est apparatus nuptialis, id autem quod intelligitur, est humana anima contemperatio. Propterea is est sponsus, qui in Prouerbis nominatur Filius, & Sapientia locum tenet sponsa, vt Deo homo respondeatur, casta virgo, & Deo agglutinatus, fiat vnus spiritus, per contemperatorem cum eo quod est ab interitu alienum, & impatiibile, pro carne Mariæ effectus pura intelligentia.* Plenus apud Theodoretum. *Canticum Canticorum eleganter admodum, & sub specie ac figura quadam nuptiarum, tradit humana animæ perfectionem. Sapienter enim proponit Christum sponsum, sponsamque istidem animam sponsi amore languentem, atque inflammatam.* Theodoretus ipse. *Hic carminibus (videlicet aliorum factorum Canticorum) regis Victoriam celebrant Propheetæ, eumque laudibus efferunt, quod captiuos vindicavit in libertatem.* At Canticorum Canticum nuptias illius describit, & sponsa amorem explicat. Sponsam autem appellat eos, qui in superioribus canticis e seruitute liberati commemorantur.

VII. Sic Græci. Latini haud aliter. Autor Commentationum, qui inter Origenis opæta. Philo Carpathius, Justus Orgelitanus, Aponius, ne omnium recensendis verbis superflue immeret Catholicis. Ergo certum, Canticum Canticorum adæquate intelligendum de Ecclesia, siue anima fidei. De Virgine autem quid? Certe & de ipsa. Intelligendum, inquam, de Virgine Mariæ Canticum Canticorum literaliter: at non adæquate, sed tantum, quatenus ea est anima fidei, & pars vera Ecclesie. Atque ita, consentimus Bellarmino, negari non debere hoc Canticum conuenire B. Virgini.

VIII. Sed si id satisfaciit aduersariis, tum negatur argumenti maior. Nam alioquin, omnem omnino animam fidelem oporteret fuisse expertem peccati. Atque ita, non iam, vllum esse, Virgini priuilegium, vt Papistæ

contendant, sed communem gratiam omnibus fidelibus, quod illi nunquam sunt concessuri. Itaque longe satius & sanius, concesserint hoc, quicquid est, dictum, in Cantico, nihil significare huiusmodi. Et vero audiant Aponium lib. 2. *Formosa prædicatur, formam eius imaginis, in qua creata est, in anima reformando. Immaculata laudatur, quod deposta veteri antiquaque consuetudine criminum, & stola sacrosancti Baptismatis semel induta, immaculate viuendo, vtra se non maculauit.* Et lib. 6. *Tota pulchra es. Fides est namque recta, in qua Christus iussit Apostolos baptizare omnes gentes, in unitate Trinitatis, & vita immaculata, qua totam pulchram, & ab omni macula detersam Ecclesiam, vel animam reddit.*

IX. Est autem hoc loco immane Gerardi mendacium. Magna pars Interpretum, inquit, obseruant, non posse proprie, nullaque vi verbis facta intelligi de Ecclesia militante uniuersa. Nam qui illi, inquam, Interpretes? Nullius ne illi nominis? Factum male, atque haud ita oportuit. Sed nimirum Jesuitas nimis parum pudet. Sed cur non de Ecclesia militante, quam etiam Sanctam indigetant Scripturæ? Audite Gerardum. *Quia multas in se includit maculas, nec exiguas tantum, quin etiam magnas.*

X. Ita est, inquam: At non propterea non est sancta, id est, pulchra, & sine macula. Nimirum, quia non imputantur illæ maculæ, siue parue, siue magnæ, imo condonatae sunt per Christum. Ad Ephesios 5. *Christus dilexit Ecclesiam, & semetipsum exposuit pro ea, ut eam sanctificaret, postquam eam purgasset lauacro aquæ per Verbum, ut sifteret eam sibi gloriose, Ecclesiam non habentem maculam, aut rugam, aut quicquam eiusmodi, sed vsu esset sancta & inculpata.* Ex quo loco Theodoretus, & Iustus Orgelitanus interpretantur illa verba Cantici, Gregorius Magnus in 5. caput Cantici, *Cum scriptum sit, nemo viuat sine peccato, nec infans, cuius vita est vniuersi diei super terram, quid est quod sponsa tota pulchra esse dicitur, in qua macula non habetur? Alibi quippe scriptum est: Stella non sunt munda in conspectu eius. Et alibi: In multis offendimus omnes. Et Iohannes Apostolus ait, Si dixerimus, quia peccatum non habemus, mentimur, & veritatem non facimus. Sed dum sancta anima à peccatis quotidianis, se per penitentiam mundat, dum quotidie peccata minuta cum lacrymis abluit, & à maioribus se obseruat, quamuis frequenter peccet, per assiduum tamen penitentiam munditiam suam assidue seruat. Hinc enim alibi præcipitur, Semper sint vestimenta tua candida, & illud: Iustus autem ex fide viuât. Quamuis enim mori, ut peccat, à iustitia deierit, tamen dum semper credit in eum qui iustificat impium, & assidue sub eius fide peccata sua deslet per assiduas suas abluiones, iustitiam suam retinet. Quare non est verum, hoc quicquid est in Cantico, inferre exemptionem ab omni peccato.*

XI. Implebat hunc accommodatiorem ordinem hic locus de Cantico, nisi habuissent Salmiro, & ex Proverbiorum citaret postremo capite, *Mulierem fortem quis inueniet?* Rem, inquit, difficilem, non tamen impossibilem. Adesse enim, nimirum redemptam meliori modo, vt nunquam rueret. Procul esse, & de vltimis finibus pretium eius, id est, de supremo charitatis gradu, & de vltimo pretij valore.

XII. Eugè, quam *ἡ νύμφη*, quam *ἡ πόλις πικρὴ*. Sed non potest hoc Salomonis canticum ad literam esse de Virgine. Nam in eius fortis mulieris laudibus, & explicanti quæcumque pertinent ad æconomiam. In dæ lana, linum, domestici, cibaria, vestes, byssus, purpura, & similia, quæ ad literam locum nullum habeant in Virgine. Ergo *ἡ πόλις πικρὴ*? Nullum argumentum. Constat enim inter omnes ab allegoriis non nasci demonstrationes. Deinde, si placet allegoria, cur Jesuitas, qui setantos iactant adimitores antiquitatis, displicuit antiquitas, quæ Mulierem interpretatur vt in Cantico Canticorum, Ecclesiam, siue animam? Autor Commentationum, qui tribuuntur Hieronymo. *Mulier fortis Ecclesia Catholica vocatur, mulier videlicet, quia spirituales Deo filios ex aqua & Spiritu Sancto generet consuevit, fortis, quia cuncta seculi aduersa simul & prospera pro conditoris sui fide contemnit.* Lyranus. *Exponitur communiter à doctõribus nostris de Ecclesia, qua metaphorice dicitur fortis mulier, & sponsus eius Christus: Filij autem eius, & filia, populus Christianus in vtroque sexu, & dicitur quod iste est sensus literalis. Carthusianus Carmem istud venerabilis Beda pulchre exposuit, ex cuius expositione Glossa ordinaria quasi tota videtur accepta. Atque, vt Beda faceret, in Cantico isto Salmon plene descripsit virtutes, ac merita totius Ecclesie, fidei cuiuslibet anima.*

XIII. Et tamen, quid obtinent, si locum concessimus intelligi de Virgine? Nam in eo nihil est profus, vnde elici possit omnimoda immunitas à peccato. Fortis enim Epiteton, alio pertinet, consideratur enim fortitudo in tolerantia rerum aduersarum, & fuit in plurimis sanctis, à quibus hoc abest priuilegium quam longissime.

CAP. VI.

An consentiat Ecclesia Virginem Deiparam esse peccati immunem.

I. Atque ita illi ex Scripturis disputant. Nunc ex Patribus, & consensus Ecclesie. Patres citant Origenem, Cyprianum, Athanasium, Ambrosium, Basilium, Hieronymum, Augustinum, Chryostomum, Sedulium, Aratorum, Sophronium, Damascenum, Idiotam, Petrum Damiani, Brunonem, Anselmum, Hildephonsum, Bernardum.

II. Respondeo. Primò, mirari me, qui factum sit, vt tantum hunc aut Patrum, aut Ecclesie consensum viderint Papistæ, quem nullum Scholasticipoterant obseruare. Nam neq; alij solent Patres veteres laudare, sententia autores, approbatores ve: Et Nicolaus de Orbellis diserte in tertij sententiarum distinctionem tertiam, quæstione prima: *Fuit antiquorum doctorum communior opinio, quod sit id est quod concepta fuerit in originali. Melchior Canus libro septimo, capite tertio, negat Scripturis consistere, & Neque vero, addit, dici potest per traditionem Apostolicam, id est, Ecclesiam descendisse, quum intrinsecus translationes, non per alios quam per Episcopos, & sanctos autores Apostolis succedentes, ad nos vsque pervenerint. At constat prescos illos Scriptores non id à maioribus accepisse. Sed capite primo luculentius. Sancti omnes, qui in eius mentionem inciderunt, vno ore assererunt, beatam Virginem in peccato originali conceptam.* Joannes de Turcremata de Consensu gratia

DE PECCATO ORIGINALI.

Eratione distinct. 4. ad Canohem firmissime, quae est. 3. cum recitasset ex Bonaventura hunc dicendi modum esse communior...

III. Secundo, distinguendae sunt aetates, quum aliter, tum maxime ex prouectu Idololatriae. Neque enim dubitandum, hic, ut in aliis non paucis...

IV. Tertio Basilij, & Chrystostomi Liturgias nemò sanus pro genuinis agnoscat. Nam illae profecto aut illorum nunquam fuisse, aut ita interpolatae...

V. Sed nunc singulos examinemus. Origenem à Bellarmino nullo loco habitum, Salmero non omisit. Homilia prima in diuersos. Audite, quod Virgo in utero accipiet...

VI. Cyprianus. Imo non Cyprianus, sed quicumque autor est Sermoneis de Natiuitate, quem Bellarmius, & Vasques s. demum loco numerant...

VII. Ambrosius, Sermone 22. in Psaluum 118. Suscipe me non ex Sara, sed ex Maria, ut incorrupta sit virgo...

VIII. Basilij Chrystostomusque in Liturgia inquit Salmero, saepe vocat Virginem Sanctissimam, intemeratam, incontaminatam, super omnes benedictam.

lum mirabile, Ut ostendat, qd. qd. dici, ea ratione, qua matrem: nimirum propter intemeratam virginitatem.

IX. Hieronymus, siue is potius est alius, non enim certo Hieronymus: Is igitur in Psalmum septuagesimum septimum, nubem dici; interpretatur Mariam...

X. Augustinus de Natura & Gratia. Excepta sancta Virgine, de qua propter honorem Domini, nullam prorsus quum de peccatis agitur, habere volo quastionem.

XI. Sciuit hanc expositionem Bellarmius. Itaque disputauit contra, nec tamen argumenta Soti soluens, sua tantum opponens, quatuor. Primo, quod Augustinus nullam habere velit de Virgine quastionem...

XII. Sed ista facile diffaret Sotus ille. Nam in primo Augustinus peccata nominat, id est, actualia, itaque sensus esset, nolle se, quum de peccatis actualibus agitur...

XIII. Et haec quidem Soti responsio est. At nos secundo, negamus aut verba, aut mentem esse Augustini, Mariam omnino fuisse absque peccato. Ratio certissima.

XIV. Enimvero, nonne haec plena peruersitas est Sophistarum, cum vni loco, cuius nulla certa assertio est in alterutram partem, haerent mordicus, reliquos omnes habent pro nullis...

afferat, esse posse homines, qui sine Mediatore Christo liberante, atque saluante, sint liberi, saluque a peccato. Quisquis autem dicit, post acceptam remissionem peccatorum, ita quemquam hominem iuste vixisse in hac carne, vel vixisse, ut nullum habeat omnino peccatum, contradicit Apostolo Ioanni. Hæc ille: quibus non video quid possit regeri. Nam negatio vniuersalis; exceptionem non admittit. Et addita Christi exceptio illam vniuersalem esse confirmat; & duo gradus discrete exprimitur: vnus ante remissionem, alter post remissionem, vt de vtroque negatio constet. Et non omnes homines simpliciter indicantur, sed in hac vita, nimirum vt separentur, qui in altera: nam horum aliquos constat esse sine peccato; nimirum admisso in Dei requiem. Quo verbo potentissime confodiuntur subtiles, sed inanes sophisticationes, concedentiū Mariam in prima generatione, fuisse obnoxiam peccato. Nam illa prima generatio, non est in hac vita, quia ne vita quidem est: quandoquidem, consideratur ante animam infusam, sine qua nulla vita est.

XV. Considerent attente superstitiosi, & meminerint, non valere protestationem, quæ facta sit contraria. Ideoque si maxime constaret hoc verbo Augustinum disertissime negasse Virginem peccatricem, tamen nihil id ponderis haberet: quandoquidem aliis omnibus locis id ipsum euerteret. Nunc autem necesse est infinitam illam importunitatem esse, quæ iam indefinita verba opponat tam certis, perspicuis, discretis.

XVI. Sequuntur Poetae, non Doctores, Sedulius, & Arator. Illum Bellarminus, vtrumque Salmero citat. Ille igitur Paschali 2.

*Et velut in spinis mollis rosa surgit acuris
Nil quod lædatur habens, matremq; obscurat honore:
Sic Eua de stirpe sacra veniente Maria
Virginis antiquæ facinus noua virgo piaret.*

Iste in Acta lib. 1.

*Porta Maria Dei genitrix intacta creantis
A nato formata suo, mala criminis Eua
Virgo secunda fugat, nulla est iniuria sexus.*

XVII. Athi, quem nobis, quæso, nodum nectunt difficilem solutum: De rosa ille: Nil quod lædatur habens: at non de Virgine, nihil quod lædatur habens, quæ nostra quæstio est. Nec si in protasi illud est, ideo & in antapodosi. Quid rursus? Virginis antiquæ facinus piavit. Ita est sane, peperit enim Christum, obediens facta verbo Dei. Sed id non significat, nulli peccato obnoxiam fuisse. In Aratore idem sensus, mala criminis Eua Virgo secunda fugat. Sed postea insignis impudentia: Nam hæc, Nulla est iniuria sexus, truncata sunt, vt lateat auctoris mens, quæ hæc erat, iam non debere quenquam, conqueri de muliebri sexu, propter Eua peccatum. Nimirum, quia eam noxam virgo suo partu reparasset, quomodo ex Irenæo recitat Augustinus contra Iulianum, lib. 1. cap. 2. *Quemadmodum astrictum est morti genus humanum per virginem, soluitur per virginem: aqua lance disposita virginalis inobedientia per virginalem obedientiam.* Quo non significat nihil peccati esse in Maria, sed compensatum esse damnum, quod ab Eua, magno illo bono, quod à Maria, vtraque virgine. Itaque sexus, non Virginem Mariam significat, sed indefinite, genus muliebre, de quo magna querela fuit, quod ab eo fuerit origo malorum, at nunc gratia magna, quod ab eodem origo omnium bonorum. Quare vno perpetuoque contextu legendum:

*--a Nulla est iniuria sexus:
Restituit quod prima tulit. Non voce querelas
Excitet, aut genitrix maerentia corda fatiget
Antiqua pro lege dolor, scelera ipsa nefasque
Hæc potius mercede placent: mundoq; redempto
Sors melior de clade venit. Persona ruina
Non natura dedit: Tunc scemina facta periculum,
Nunc tumuit paritura Deum, mortalia gignens
Et diuina ferens: per quam mediator in orbem
Prodit, & veram portauit ad æthera carnem.*

XVIII. Sequitur Cathena Græcorum in Canticum Canticorum apud Theodoretum, lib. 3. extremo. *Virginem Mariam ideo columbam, eamque vnicam in Canticis nominari, quod Cherubim, & Seraphim puritate vincat.* Imo hic vt alias, Bellarmino fides Punica. Pfalli eo loco hæc verba sunt. *Inter tot animas omnium hominum, qui saluantur, vt electa columba est vna illa sola, qua Christum genuit, virgo, mater puella Maria, qua puritate profecto Cherubim & Seraphim antecellit.* Hæc ille. Viden Mariam nominari inter tot hominum animas, qui saluantur? Præmo vnde saluantur, si non à peccatis? Aut quomodo à peccatis si nulla vnquam habuit? Secundo, cur ea inter tot animas? Non enim inter eas, si non à peccatis saluata. Tertio, hinc apparet puritatem illam, quæ dicitur vincere Cherubim & Seraphim, intelligendam de eo statu, in quo est Maria in cælis, non autem de eo, in quo erat, dum in terris. Quare nihil ad hanc controuersiam.

XIX. Sequuntur Sophronius, Damascenus, Idiota, Petrus Damiani, Bruno, Anselmus, omnes æui tanto sequioris, quanto posterioris. Primus liberatam dicit ab omni contagione corporis, & animæ, & intellectus. Secundus: Naturam in ea non ausam anteuertere gratiam. Tertius, totam pulcram: non in parte, sed in toto, & maculam peccati, tunc mortalitatis, siue venialis, siue originalis, non esse in ea. Quartus, altiore genere sanctificationis mundatam à peccato, quam Joannem, quam Ieremiam, qui in vtero sancti leguntur. Et quum omnia bona fecisset Deus, tum hoc melius fecisse, consecrando sibi in Virgine reclinatum aureum, in qua sola se, post tumultus Angelorum & hominum reclinaret, & requiem inueniret. Quintus, esse incorruptam terram illam, cui benedixit Dominus, ab omni propterea peccati contagione liberam. Sextus: *Decebat, inquit, vt illius conceptio, nimirum Christi, de matre purissima fieret, nempe decens erat, vt ea puritate, qua maior sub Deo nequit intelligi, virgo illa niteret.*

XX. Horum vero nullus, cuius auctoritas magni sit momenti, maxime in rebus fidei; quorum qui antiquissimus, excedit sextum seculum, Sophronius: Damascenus septimum: Idiota octauum: Petrus Damiani, Bruno, & Anselmus decimum. Omnes igitur eorum temporum, quum corru-

pissima esse cepit Ecclesia, inuadente eam immanis idolomania scabie. Itaque etsi eorum nonnulla faciem possunt interpretationem admittere, tamen supercedeo plura dicere. De Anselmo hoc tantum, annumerari illis, qui diserte docuerunt Mariam Virginem non fuisse peccati expertem, vt postea patebit.

XXI. Agit deinceps Bellarminus de consensu Ecclesiæ; qui ab annis inquit, non paucis, maximus est. Et caput Ecclesiæ nominat Sixtum quartum, in Extrauagantibus: Alexandrum sextum, Julium secundum, Leonem decimum, qui ordinem quendam religiosum in honorem conceptionis immaculatae, confirmauerunt. Tum Concilium Basiliense: Academia illustres, denique festum Conceptionis toto fere orbe celebratum.

XXII. Sed ista sunt superioribus longe futiliora. Primo, quales illi omnes Papæ fuerint, nullæ tacent historiae. Tam procul certe à pietate, vt qui quicquam ab iis pius expectet, vix sit sanus. Sixtus quartus Franciscanus, itaque exercitus in illa famosa eius ordinis cum Dominicis contentione, quid mirum, si quam attulit ad Papatum ex ordine suo opinionem, eandem fouit in Papatu? Nec tamen consensus inde arguitur vniuersalis. Nam idem, quum videret non moueri Dominicanos sua illa Extrauagante priori, qua festum Conceptionis sancuerat, secundam edidit, quæ vtramque opinionem permittit, & ostendit acriter vtrinque fuisse pugnantem. Quod quum ita sit, confirmatio ordinis illius, quicumque sit tandem, nihilo plus habet momenti. Potuit enim ab Alexandro, Julio, Leone fieri, non quod viderent omnes Christianos consentire, aut etiam certum haberent, sed quia vtramque partem tolerandam, iam erat à Sixto sancitum.

XXIII. De Concilio Basiliensi quid dicam? cuius auctoritatem tam nihil faciunt Papistæ ipsi: Bellarminus de Conciliis lib. 1. cap. 7. *Huius Concilii nihil est ratum, & probatum, nisi quaedam dispositiones circa beneficia Ecclesiastica.* Ergo ne hoc quidem decretum. Nam id certe non est inter dispositiones beneficiorum Academia illustres nullæ nominantur. Parisiensem audio legem sibi ipsam posuisse, vt Doctor nemo creetur, nisi qui in hac sententia iurauerit. Sed eius Academia iam pridem & tyrannus exosa est, & odium bonorum nimium. Quamquam id ipsum videtur falsum: Quia admittuntur ad Doctoratum etiam Dominicani.

XXIV. Superest festum Conceptionis. Id vero Catholicum neminem mouet. Primo, quia recentissimum inuentum. Originem enim eius reperit ab Anselmo Cantuariensi, ex reuelatione quadam, siue ipsi facta, siue alij cuiusdam Abbatis: nam variant auctores. Probatissimi tamen, vt Polydorus Virgilius, ne inuenerunt quidem. Et sane multa habet, quæ meram fabulam redolent, qualia fuere monachorum somnia, otiose in claustris ficta. Itaque Cardinalis de Turre cremata prolixè disputat esse supposititiam Epistolam, scribens in Canonem primum distinctionis tertiae de Consecratione. Quin Baronius in tota Anselmi vita, ne nominare quidem dignatur hoc festum. Deinde id nullum potest esse argumentum vniuersalis consensus, geminam ob causam. Primam, quia id festum non est ab omnibus acceptum. Baronius in Martyrologio, notat celebrari à Græcis die nona Decembris. At Menologium editum à Guillelmo Sirleto Cardinali, ad eam diem hæc habet. *Commemoratio Sanctæ Annæ matris Dei paræ Virginis. Item Sanctæ Annæ matris Samuelis Prophetæ.* Et nihil præterea. Tantum enumeratio festorum apud Græcos obseruatorum, quam describit Baronius tomo duodecimo ad annum millesimum centesimum sexagesimum sextum, iubet obseruari diem Decembris nonam, ob hoc Conceptionis festum. Beletus in Explicatione diuinorum officiorum huius festi omnino non meminit, & vixit tamen longe post Anselmum. Durandus in Rationali lib. 7. cap. 7. *Quidam faciunt, inquit, quintum festum, scilicet de Conceptione beatæ Mariæ.* Ergo non omnes. Petrus de Natalibus lib. 1. cap. 42. *Conceptio sanctæ Dei genitricis Mariæ, non quidem ex generali Ecclesiæ institutione, sed ex speciali quorundam deuotione in plerisque Ecclesiis celebratur.* Denique, ne omnia colligam, Thomas parte tertia, quæstione vigesima septima, articulo secundo, & quodlibeto sexto, articulo septimo docet Romanam Ecclesiam & plurimas alias non celebrare id festum, tolerare tamen consuetudinem aliquarum Ecclesiarum illud celebrantium. Bonifacius capite quarto historiae Virginalis distinctius, originem repetit ab hinc quintis annis, sic tamen vt 300. annorum spacio non fuerit generale Ecclesiæ, sed alias alibi vel vrbes vel prouincias celebrasse, itaque 200. tantum annorum roboratam vetustate eius religionem. Quare, si Latini, nisi post annos paucos, non celebrant, ac neij quidem omnes, certe nullum inde argumentum erit vniuersalis consensus.

XXV. Præterea ne ipsi quidem Papistæ consentiunt, ideo celebrari, vt significetur Virgo immunis ab omni peccato. Durandus Rationalis lib. 7. cap. 7. *Quidam faciunt quintum festum, scilicet de Conceptione beatæ Mariæ, dicentes, quod sicut celebratur de morte Sanctorum, non propter mortem, sed quia tunc recepti sunt in nuptiis æternis, similiter potest celebrari festum de Conceptione, non quia sit concepta, quia in peccato est concepta, sed quia mater Domini est concepta.* Alij vero hoc sentiunt potius, celebrari propter Mariæ sanctificationem, cuius tamen quia nesciatur certus dies, ideo substitutus sit certus conceptionis. Cardinalis de Turre cremata in cap. 3. distinct. 4. de Consecratione. *Per hoc quod ab aliquibus festum Conceptionis beatæ Mariæ celebratur, non debet intelligi, quod in sua Conceptione fuerit sancta, sed quia, quo tempore sancta fuerit, ignoratur, celebratur festum sanctificationis eius, potius quam Conceptionis, in die Conceptionis ipsius.* Atque hæc verba mutuatus est à Thoma.

XXVI. Sed Catholici longe altius rem repetunt, & siue omnes consentiant hodie Papistæ, siue minus, negant tamen in eo vllum esse momentum. Nunquam enim vlla superstitio, vllum fuit veritatis cuiusquam fundamentum. Certe id festum idololatria peperit, vt alia multa, nunquam audita, nisi quum Christianitas abiit in præcepta, licentiamque præbuit quibuslibet, etiam ineptissimis Monachis, quilibet audacter fingendi. Ita Lauretanum sacellum, cuius ne nomen quidem vnquam auditum erat, tandem transferri ab Angelis visum est nescio quibus, atque inde præcipua deuotione dicam an stupiditate, adoratum. Sic Franciscus typicus excogitatus. Et quid non? Profecto in eum statum orbis deuenerat, vt (quod meminimus quendam non malum sacrificium dicere) vel cucurbitulas adoraturi essent Papistæ,

Beatae Virginis. Igitur pium est dicere, cuiusmodi privilegio, Dei matrem nimirum caruisse.

XIV. Respondeo, primo de summo illo statu, multa Papistas nugari extra Scripturas, quae de Virgine nihil aliud reuelarunt peculiare, praeter illud privilegium, quo facta est Mater Dei. Scriptura autem tacente, quis loquetur? Quamquam haec Papistis lex non est posita, quibus impune est, quicquid vel per somnium fabricantibus occurrerit, proponere, propugnare, asserere. Gaudeant illi sane suo isto privilegio, dum adueniat ille qui iudicabit, non secundum Monachorum vanas somniationes, sed secundum suum Euangelium: Catholici non inuidebunt. Secundo, illud contrarium conditioni, statui, naturae, sexui, potest intelligi, vel sic, vt auferret naturam hominis feminae, id est, quo stante non posset esse Maria, quod re vera erat, nempe mulier, sic vel, vt non bene ei conveniat cum eo statu, conditione, natura, sexu, qui post Adae peccatum in omnibus hominibus consideratur. Priori illo sensu negatur propositio. Nam re vera non pauca sunt, quae si Virgo habuisset, non minus fuisset mulier: quae tamen illa nunquam habuit. Primo, vt a nemine nasceretur. Nam Eva id habuit privilegium, & tamen vere fuit mulier. Id tamen Virgo non habuit. Secundo, vt nullo modo sub peccati rationem caderet. Nam habuit Eva a prima sui conditione, vt in eo nulla ratione peccatum esse dici posset. At virgo non habet, vel ipso teste Bellarmino, qui capite decimo sexto libri quarti de Ammissione gratiae, concedit tribus temporibus peccato fuisse obnoxiam, in lumbis Adae, ante animationem, in instanti animationis. Tertio, potuit esse mulier, & tamen immortalis, quod erit post resurrectionem, & tamen vere mortuam credunt, etiam Papistae. Denique potuit esse mulier & sacerdos, quod tamen nunquam fuit. Nam et in Ecclesia Christiana secundum ordinem a Deo institutum, haec dissident, tamen propriis definitionibus non magis dissident mulier, & sacerdos, quam filia Adami, & mulier sine peccato. Nimirum ex hypothesi. Tam autem potuit Deus hypothesin violare in muliere & sacerdote, quam in muliere & non peccatrice. Imo, si quae necessitas fuit, haec longe maior, quandoquidem natiuitas ex Adamo non impediatur sacerdotium, & impediatur tamen in aliis omnibus non peccatricem. Quod si non violauit Deus minorem hypothesin, cur maiorem violasse quisquam auserit? An somniantibus Monachis omnia erunt temere credenda?

XV. Si alterum sensum malit Bellarminus, negatur assumptio. Nam immunitas illa ab omni peccato repugnat conditioni, statui, naturae, sexui Virginis. Quomodo, inquit? Nempe, inquam, quomodo immortalitas. Non fuit immortalis Virgo, quia ea dos repugnat mortalitati, in qua conditione Virgo erat concepta. Nec minus, inquam, peccati carentia. Est enim Virgo concepta ex viri semine, modo naturali, & omnibus hominibus communi, quo modo traducitur peccatum ab Adamo in posteros. Sed Gerardus respondet: Supernaturalem gratiam, & manum Dei omnipotentem, non cedere naturae. Ita est, inquam, sed nos nunc non quid possit Deus, inquirimus, sed quid sit conueniens. Huc enim Bellarmini rationes referuntur. Itaque haec exceptio *ut in hoc est admo. 170.*

XVI. Rationum Bellarmini postrema est a Reuelationibus diuinis, quas de hac re se habuisse Brigitta testatur. Negat autem has reuelationes contemnendas, quum a vitiis grauissimis diligenter excussae, approbataeque fuerint.

XVII. Imo nihil potuit ineptius proferri. Nam primo Dominicani contra iactant reuelationes Catharinae Senensis, teste Caietano, de Conceptione Beatae Virginis. Adeo manifeste Papistis pro lusu est Spiritum Sanctum sibi ipsi committere. Secundo, ne Papistae quidem credunt, hoc quicquid est de Brigitta, diuinam esse reuelationem. Nam si esset, tum omnino certum esset id, quod ex ea reuelatione constaret. At ne ipsi quidem id habent pro certo, sed patiuntur contra disputari, & scribi. Tertio, quod nam hoc genus est reuelationis diuinae, quod nitatur virorum grauissimorum examine, & approbatione? Aut qui illi viti grauissimi? Nam si non ipsi etiam pleni Spiritu, qui potuere reuelationes falsas a veris dignoscere? Imo qui potuit Spiritus Sanctus ab iis ullam approbationem aut postulare, aut accipere? Nunquam enim factum in Ecclesia. Ad haec plurimis iam experimentis compertum, nihil fuisse Papistis audacius in fingendis Legendis, quo Sanctis suis nomen compararent, vt nemo sit non stupidissimus, qui fidem habeat. Denique nouis reuelationibus nullis fides indiget. Habent Moyses, & Prophetas, adde Apostolos. Illos audiant.

XVIII. Baptistae Breuiator rationes quartam & sextam omisit, credo, sentit ridiculas. Notam addidit. Non deuit Matrem Christi, prius esse filiam Diaboli, quam Dei.

XIX. Respondeo, filios irae nominati omnes homines propter corruptionem naturae, sed filios Diaboli nunquam, nisi qui huic corruptioni addunt pertinaciam propriam, quo sensu occurrunt multi nominati filij Belial. Deuter. 32. Judic. 19. Et alias saepe. At hoc modo Virgo nunquam fuit filia Diaboli. Itaque nihil agit Baptista.

XX. Salmero alias colligit rationes: quas nos ordine explicabimus. Esto igitur septima ratio: Omnes, qui sub originali fuerunt, grandioris aetatis accessu personale peccatum contraxerunt. At Beata Deipara nunquam subiecta fuit actuali peccato. Ergo nec originali. Respondeo, primo maiorem non esse apud Papistas certam. Nam Bernardus, & Thomas, & omnes Dominicani, concedunt quidem Mariam expertem fuisse peccati actualis, qui tamen conceptam affirmant in originali. Ratio iis est Sanctificatio. Itaque maiorem concedunt de iis tantum, qui ab vtero non sunt sanctificati. Maria autem in iis esse negant. Tum autem ipsi Papistae nonnullis sanctorum id tribuunt, vt nullum habuerint actuale peccatum, saltem Ioanni Baptistae. Sed Catholici negant minorem, & obseruant, nulla autoritate Verbi diuini, imo contra autoritatem Verbi diuini, asseri nullum admissum a Maria peccatum actuale, quae de re alias. Neque Salmero aliis argumentis contra disputat, quam autoritate Bernardi, & Thomae, quatuorque rationibus, quas primas in Bellarmino iam iam discussimus.

XXI. Octaua ratio: Quicumque praeseruatur ab omni poena peccati opprobriosa, quae venit siue in mares, siue in feminas, is est expertis omnis peccati. At Beata Virgo, praeseruata est ab omni peccati poena opprobriosa. Ergo expertis est omnis peccati. Probat minorem enumeratione. Pri-

mo a foemina concupiscentia, quae in ea fuit extincta, & ab omni peccato actuali. Secundo, a multitud. ne arumharum, & conceptuum, quia vno conceptu felicissimo fuit contenta, ab arumnis etiam muliebribus, quia in ea nihil fordium, nihil immundum, nihil muliebre, quia est virago de viro sumpta. Tertio, a dolore partus, quia peperit ex fulta abunda, & laudans, quia prius quam parturiret, peperit. Quarto, a viri subiectione, quia illi vir eius obsequabatur in omnibus, teste Thoma parte tertia, quaestione trigesima, articulo secundo. Quinto, ab ea sententia, *Maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vita tua, spinas & tribulos germinabit tibi.* Vnde homines pro vita carnis sustentanda, a diuinis contemplationibus impediuntur. At ab hoc libera fuit Virgo, assiduis contemplationibus pasta. Sexto, ab illa sententia, *In sudore vultus tui vesceris pane tuo,* teste Thoma, quia Virgines solutae sunt a cura huius mundi, & soli Deo vacant, vt dicit Apostolus. Septimo, ab illo verbo, *Donec reuertaris in terram, de qua sumptus es, quia puluis es, & in puluerem reuerteris.* Libera enim fuit a necessitate moriendi, quia peccatum Adae non incurrit. Item ab incineratione, & corruptione, quam Virgini tribuere non audeat Augustinus sermone de Assumptione. Item ab expectatione communis resurrectionis, vt indicat festum Assumptionis.

XXII. Respondeo. Non constare, quare poenas opprobriosas dixerit, & non simpliciter poenas. Primo enim nulla potest esse peccati poena absque opprobrio. Nam hoc ipsum opprobrium est, puniri ob peccatum. Secundo, nulla ratio est, cur a quibusdam poenis sumatur argumentum, potius quam a quibuslibet. Sunt enim omnes poena quaedam effecta peccati. Itaque positus effectus necessario ponitur causa. Et hinc peti debere vim huius argumenti, satis ostendit Salmero, ita concludens, *Si ab omnibus effectibus peccati originalis est immunitas, ergo & ab ipso peccato.* Atqui argumentum non omnia effecta nominat, sed tantum poenas opprobriosas. Itaque mera est sophistica.

XXIII. Secundo negatur assumptio. Nam Virgo non caruit omnibus poenis peccati, ne opprobriosas quidem, si opprobriosas ita dicit Salmero vt distinguat ab aliis quibusdam. Hoc inde apparet, quia eas certe poenas, quas enumerauit in confirmatione, Salmero non potest negare esse opprobriosas. At iis tamen falsum est Virginem caruisse. Et primum illud de concupiscentia, & peccato actuali, petito est principij inepta. Secundo, multitudinem arumharum & conceptuum, vix intelligo quomodo appellet, coniunctene, vt arumnae ad conceptus pertineant, an separate, vt arumnae pertineant ad totam vitam. Si separate, manifesto falsum. Nam virgo multas habuit in vita arumnas, & grauissima in morte Filij. Sin autem coniuncte, primo incertum, quum nihil reuerit Deus: Patres autem varie senserint, vt alias obseruatum. Secundo, etiam arumnis eiusmodi, multa, & quidem promiscua mulieres liberantur, vt nihil in eo sit momenti. De vnitae conceptus etiam facile negotium: Nam infinitae sunt fueruntque mulieres, quibus semel omnino parere contigit. Tum, si quid in eo est momenti, ergo maius esset privilegium omnino non parere. De doloribus partus, etiam vel falsum, vel saltem incertum. De viri subiectione, profecto falsum, quicquid Thomas nugatus sit absque argumentis. De maledictione terrae, & sudore vultus, item falsum. Nam contra quis dubitet a Iosepho fuisse nutritam? At Iosephus erat faber. Quid tum autem, si alieni vultus sudore nutrita est, potius quam suo? Id quidem infinitis aliis contigit coniugibus. Contingit & hodie infinitis Monachis, qui alieno labore sibi victum quaerunt. Tum autem ipse ille Thomas id probat a conditione Virginum, vt omnino necesse sit supponere omnibus id virginibus commune. Quamquam mentitur Thomas, quum eam sententiam Paulo assignat. Virgines esse solutas a curis mundi. Nunquam id Paulus dixit. Liberam fuisse a necessitate moriendi, ipsa mors satis confutat. Nam quod Salmero dicit voluisse virginem mori, vt conformis fieret filio, monasticum est somnium, non a nobis tantum reiiciendum, sed etiam a Vasque flagellatum, capi. decimo disputationis centesima decima septima in tertiam Thomae. *Mortua est, non quia ipsa dignaretur mori, sed quia constitutum fuit ei, sicut & reliquis, propter peccatum primi parentis semel corporaliter mori, & ab hac constitutione ipsa nunquam liberata fuit.* Denique non expectat resurrectionem, soli ij credunt, quibus nulla fabula tam supida est, vt fidem non mereatur. Papistae, inquam, apud quos eodem iure festum Assumptionis est solemne, cum festo Conceptionis.

XXIV. Nona ratio, ab honore, quem matri suae debet eius filius, a qua lege ne Christus quidem excipitur, quia voluit sponte sub lege fieri, vt redimeret nos. Honor vero parentibus debitus, principalis in subueniendo est, & succurrendo illorum necessitatibus, etiam propulsando, & praueueniendo, si fieri potest. Cum ergo Sanctae Virgo, quatenus Adae filia est, futura esset Diaboli praeda, & inde indignationem Dei incursum, iustum erat filij munus, quum id facere posset, occurrere Daemoni, & succurrere matri.

XXV. Elegans argumentum, sed apud eos certum, quos non pudet, etiam hodie Christum regnantem in caelis, Mariae iussionibus subicere. Et vide mihi iniquitatem iudicij. Nam in praecedente argumento Mariam non liberantur tantum a subiectione coniugali, sed etiam praefecerunt marito, contra ordinem naturae. Hic vero Christum non nudum hominem, non venentur matri suae subicere. Quod genus hoc monstri est? Enimuero matrem, nemo vnquam magis honorauit, quam Christus, qui ei subditus fuit in omnibus. Sed non propterea, omnia ei tribuit, quae cuilibet fanatico Iesuita somnari contigit. Potuit eam a morte liberare, nec liberauit tamen. Potuit omnibus doloribus eximere. Potuit dispensare a fuga in Aegyptum, & omnino nulli tyrannorum sauitiei obnoxiam facere. At horum nihil praestitit. Cur de peccato magis credibile est? Nam quod de praeda Diaboli additur, merum est *ergo luxu.* Non enim sunt praeda Diaboli, quicumque sunt peccatis obnoxii. Sed ij tantum, quibus peccata non remittuntur.

XXVI. Decima ratio, a poena serpenti debita, & inflicta. Quum enim serpens primam foeminam mendaciis & fraude superasset, in huius vindictam facinoris pronunciatum est, *Quia fecisti hoc, inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum, & semen illius, ipsa conteret caput tuum.* Hoc est, quia viciisti fraude mulierem, haec tibi sit poena, vt virtute a muliere vincaris. Et sicut tu eam perfecte viciisti, nunquam ab illa superatus, talis ergo

... οὐνεγῶν, Nos qui vobis doctrinam salutarem predicauimus, Dei sumus co-

XXXIX. Illud de societate Christi in eo gitanter dictum. Probare vult Ma-

XL. Iam vero de subordinatis. Conceditur minor. Vere enim Maria fuit

XLI. Decima tertia ratio : Si Maria predestinata fuit, vt esset Angelorum

XLII. Respondeo: primo negari posse consequentiam, etiam posito an-

XLIII. Erant hæc quidem Salmeronis rationes. Dux super sunt Clingij:

XLIV. Respondeo: Negatur maior, continet enim ipsam quæstionem,

XLV. Decima quinta ratio eiusdem. Obiecit libere Iudæis Christus in fa-

XLVI. Ego vero hic, neque caput, neque pedes (quod dici solet) argumē-

XLVII. Decima sexta ratio est apud Vasquem. Quicquid dignitatis, &

XLVIII. Respondeo, primo negari maiorem, vt cunq; eam extra con-

XLIX. Secundo negatur etiam assumptum. Nam hæc immunitas repu-

CAP. VIII.

Virginem non excipi à communi hominum natura.

I. Hæcenus Papiſtarum argumenta. Nunc vicissim Catholicorum. Prim-

II. De Actuali. Prioris Regum 8. Non est homo qui non peccet. Psal. 143.

III. In eandem sententiam frequentissimi eunt Patres, & quidem disertio-

IV. Ambrosius in secundum ad Colossenses, Iudæi in vniuersi Dei confessor

V. Ambrosius in secundum ad Colossenses, Iudæi in vniuersi Dei confessor

Peccato, acciperent remissionem. In Psalm. 118. Quod lapsum fueris, in eo tibi...

VI. Augustinus hac ipsa in re plurimus est. Lib. 2. in Epistola Parmeniani c. 7. Qui rectissime sapient, intelligunt quemlibet hominum...

VII. Fulgentius de Fide ad Petrum cap. 23. Firmissime tene, et nullatenus dubites, omnem hominem, qui per concubitum...

VIII. Certa ergo Scriptura, certa Patrum sententia, nullum esse, aut unquam fuisse, futurumve esse hominem...

IX. Sed prius, Exceptionem Virginis doceo sinceriori Ecclesiae inauditam. Hoc certissimo argumento. Quia quoties in hunc sermonem...

X. Ambrosius in Psalm. 118. serm. 6. Bene eminens, quia solus est quem veritas non inuoluerunt peccatorum.

na natura, de peccato originali, Augustinus de Spiritu & Litera ad Marcellinum, statim initio, Perfectionem iustitiae hominis, nemo in hac vita...

XI. Haec Patres. His autem ne Calvini quidem potuit quicquam hac in re disertius dicere. Non enim tantum excipitur Christus...

XII. Gerardus quadruplicem profert instantiam generalem, Prima haec esto: Non comprehenditur generalibus Dei genitricem.

XIII. Sed nos facile concedimus, aliquot locis Scripturam in peccato originali omnes dicere, pro plurimis. Neque est, quod aut Gerardus...

XIV. Primo igitur, quae enunciationes cum nota uniuersali, sunt tantum indefinitae, et mihi videntur in tria genera distribui posse.

Marginal notes on the right side of the page, including references to other works and authors like Augustinus, Ambrosius, and others.

liati, nec enim poterant: qui nunquam perierant, nunquam venierant, nunquam alienati erant à gratia: denique, quia pro ea, teste Thoma, Christus non est mortuus: omnino absurdum argumentum est. At pro Maria mortuum esse Christum fatentur Papistæ: Saluatam esse, ipsa testatur, quæ cum ipso suo agnoscit: Ideoque redemptam nemo negare potest. Nam hæc est redemptio, salus per Christi mortem. Ergo non tantum nulla est per præseruationem saluatio: sed si maxime aliqua esset pro Angelis, at nulla saltem pro hominibus: nulla pro Maria. Nam hominum, nam Mariæ longe alia ratio est quam Angelorum: cum pro illis mortuus sit Christus: at non pro istis.

XIV. Ad secundum, quod est de hominibus: fatemur multos homines præseruari à multis peccatis, in quæ poterant incidere. Nam & quotidiano experimento fit certum: & ita docetur cum alijs locis; tum isto, quum iubemur peccati, *Ne inducas nos in tentationem.* Sed hoc ad rem nihil. Est. n. quæstio non de singulis peccatis: sed de omnibus omnino: imo, non de peccatis simpliciter, sed de damnatione. Damnationem autem euadit; nõ qui hæc aut illa peccata cauet: sed qui omnino omnia. Nam *qui offendit in vno, omnibus tenetur:* Iacobi 2. Quare et si Henoeh præseruatus fuerit, ne idololatriam sectaretur, tamen idem saluatus est, non præseruatione: sed curatione. Sic reliqui: sic & Virgo, in qua potentissimam fuisse gratiam, longeque magis, quam in vno vnquam homine, vt peccatum vinceret, libenter agnoscimus. Sed saluatam præseruatione, neque Gerardo, neque vlli Iesuite, neque Franciscanis concedet veritas.

XV. Præterea Scriptura Redemptionem nunquam appellat præseruationem à peccatis, sed disertè, remissionem peccatorum. Ad Ephes. 1. *In quo habemus redemptionem per sanguinem ipsius remissionem peccatorum ex diuina ipsius gratia.* Et ad Colossen. 1. *In quo habemus redemptionem per sanguinem ipsius, remissionem peccatorum.* Adde iam confessionem Bellarmini, imo & Gerardi; Mariam verè redemptam esse sanguine Christi. Quid supererit? Nam si fuit redempta: ergo habuit redemptionem in sanguine Christi. Et si habuit redemptionem: ergo & remissionem peccatorum. Non igitur præseruationem tantum.

XVI. Possum altius. Non enim Angelorum Mediator est Christus. Augustinus testis in expositione cap. 3. ad Galat. *Angeli, qui non lapsi sunt à conspectu Dei, mediatore non opus habent, per quem reconciliantur.* Atque eam ob causam Enchiridij capite sexagesimo primo, negat eundem mortuum esse pro Angelis, vt & Thomas. Bellarminus ipse de Christo lib. 5. cap. 8. asserit, *Christum, vt Deum, fuisse etiam ante lapsum Angelorum, & hominum, caput eorum: Mediatorem autem Angelorum fuisse Christum, aut etiam hominum ante peccatum, falsum est. Alioquin etiam Patrem & Spiritum Sanctum faceremus Mediatores. Nam in primis Scriptura facit quidem Christum caput omnium Angelorum & hominum: At Mediatorem Angelorum nusquam facit. Paulus enim prioris ad Timotheum secundo, dum de Mediatore loquitur, disertis verbis affirmat, Christum Mediatorem esse Dei & hominum.* Hæc Bellarminus. Nec tantum Angelorum negans Christum Mediatorem: sed etiã Adami ante lapsum: quod & Augustinus docet Enchiridij capite centesimo octauo, *Cum factus est Adam, inquit, homo scilicet rectus, mediatore non opus erat.*

XVII. Satin hæc sunt perspicua? Primo, importuna erit ab Angelis instantia. Nam quid simile? Christus fuit Mariæ Mediator: at non fuit Angelorum. Et si igitur constaret Angelos præseruatiue seruatos: at nulla hinc esset ad Virginem consequentia, quæ non est seruata eodem modo, quo Angelis. Secundo, si Mediator nullus Adamo erat ante lapsum: sed tantum post lapsum: Ergo propter peccatum Mediator institutus est. Quod si præseruationis aliquis Mediator dici potest: cur dictum, non tantum non fuisse Adamo Mediatorem: sed etiam non opus fuisse? Cur non enim opus fuisset, vt præseruaretur? Sed nimirum id certissimum est, salutem istam per præseruationem, nouitium esse Monachorum superstitionis, audaculorumque Sophistarum commentum. Summa esto, Quicumque eget Mediatore, siue Redemptore, est peccator. At virgo indiguit Mediatore. Ergo Virgo non fuit non peccatrix.

CAP. X.

De Misericordia Dei in Virginem.

I. Sed ex Cantico Virginis aliud elicitur argumentum. Quicumque misericordiam Dei expertus est, is meritis est peccati pœnam. At Virgo Beata, experta est Dei misericordiam. Ergo beata Virgo merita erat peccati pœnam. Itaque obnoxiam fuisse peccato male negant, qui negant. Probatur assumptum. *Respexit in piæ tui peccatorum in humilitatem ancille sue:* inquit ipsa Virgo, Lucæ 1. in quæ verba Theophylactus. *ικειν & η εβλεψεν εν εμε τω πεπινω, & εν εβλεψεν εν εμε τω ελεεινω. με ελεεινω, & εν εβλεψεν εν εμε τω ελεεινω. Ille respexit in me humilem, non ego ad eum suspexi, ille mei miserus est, non ego eum quæsiui. Tum rursus, & εν εβλεψεν εν εμε τω ελεεινω. Non in me sola misericordia eius, sed & in omnes timentes eum.* Imo Bellarminus agnoscit c. 16. l. 4. de Amissione gratiæ, beatam Virginem esse filiam misericordiæ.

II. Probatur maior. Primo ex II. ad Roman. *Conclusit Deus omnes in conuinciam, vt omnium miseretur.* Vnde quis non videt confici, misericordiã Dei supponere peccatum? Attestantur Veteres. Cæsius hom. 22. *Est & terrena & cælestis misericordia, humana scilicet & diuina. Qualis est misericordia humana? Ipsa utique, vt respicias miseras pauperum. Qualis vero est misericordia diuina? Illa sine dubio, quæ tribuit indulgentiam peccatorum.* Hieronym. lib. 3. contra Pelagianos. *Deus possibilis mandauit, hoc nulli dubium est, sed quia homines possibilis non faciunt, idcirco omnis mundus subditus est Deo, & indiget misericordia eius, aut certe si ostendere poteris, qui vniuersa compleuerit, tunc poteris demonstrare esse hominem, qui non indigeat misericordia Dei.* Augustinus ad eam mentem libro Quæstionum Veteris & Noui Testamenti quæst. 1. *Misericors Deus, quia peccantibus non facile reddit, sed sustinet, vt conuersis ignoscat.* Et in Psal. 59. *Non misereris, nisi irascaris.*

III. Valentinus minore non negat: sed maiorem violenter improbat tract. 13. l. par. & 7. 2. *Misericordiam enim longe latius extendi quam ad peccata. Argumentum primum. Quia aliàs nulla esset miseria præter peccatum: & si hoc daretur: Ergo nullam agnosci posse misericordiam humanam, quia homines non possunt cõdonare peccata. Cum tamen legamus Matth. 5. Beati*

misericordes. Secundum. Quia nulla esset Dei misericordia nisi in homines: At hoc falsum. Psalmo centesimo decimo nono, *Misericordia tua, Domine, plena est terra.* Psal. 89. *Misericordia eius edificabitur in cælis.* Psal. 36. *Domine, in cælo misericordia tua.* Tertium. Ergo in Angelos nulla esset Dei misericordia. At contra Bernardus, *Quod Angeli creati, quod confirmati, misericordia est.* Quartum: Ergo in Christum nulla esset Dei misericordia: qui tamen orauit Patrem, vt misericorditer liberaretur à Calice. Quintum. Peccati culpa, quia voluntaria, ad iram Deum prouocat potius quam ad misericordiam: pœnamque meretur, potius quam indulgentiam.

IV. Sed hæc omnia frustra sunt. Primum argumentum *ut me soluet eis & alio modo.* Nos enim argumentamur non à misericordia vniuersaliter: sed à misericordia Dei distinctè. Non est autem idem iudicium vtrique, nimirum de misericordia humana, & diuina. Et si autem homines misereantur, habitata duntaxat ratione miseriæ; tamen Deus non dicitur misereri nisi habitata ratione peccati, id est, supposito peccato: quia nemo miser est, nisi qui peccauit in Deum:

V. In secundo: Scriptura perperam citatur: & ex peruersione editionis Latinæ vulgatæ. Nam ijs tribus locis, Propheta visus est nomine *רחם*, quæ gratuitatem proprie significat, siue gratiam, siue benignitatem, id est, affectum illum, quo quis sua propria bonitate mouetur ad beneficiendum alijs. At *רחם*, quo verbo apud Lucam Maria vitur; Latineque solet verti *misericordia*: aliud sonat. Nazianzenus in Definitionibus, *רחם* *δὲ ἰσὶ σὺν πᾶσι θεοῦ φιλίας, Misericordia est miseriæ condolentia.* Nemestus de Natura hominis c. 19. *Misericordia, agritudo, quæ ob aliena mala.* Quamquam Antonius Melissæ c. 27. plus æquo contrahat: *רחם* *ἰσὶ πᾶσι, ἐπιτρεχὸν ὡς ἀξίον τὸ περὶ εὐνοίας ἰσὶ πᾶσι τῶν σὺν πᾶσι θεοῦ ἀγαπῶντων, ἰσὶ πᾶσι, Misericordia est eorum qui ad compatiendum faciles sunt, affectus erga eos qui indigne deiecti sunt.* Nam illud indigne nihil est. Alioquin nulla esset in homines Dei misericordia, quos constat non indigne esse miseros. Nisi fortè illud *רחם* *τῶν ἀξίων*, quis interpretetur *רחם* *τῶν φθόνων, præter propriam naturam*: nam sic quodam bono sensu, dici potest homo indigne deiectus: qui non erat in id creatus. Sed ad rem, sufficit *רחם*, esse condolentiam miseriæ: quæ longe est restrictior illa gratuitate, quæ Hebraicè *רחם* dicitur. Vt facile hanc concedamus longe se potrigere vltra peccata, peccatorumque pœnas; at illam non item.

VI. Itaque ad tertium, nego vllam esse Dei misericordiam in Angelos: nec mouet me Bernardus, deceptus à Latino interprete. Id potius certum, nullã vnquam fuisse Angelorum miseriã: ac proinde, neque Dei in eos misericordiam: sed infinitam tamen gratuitatem.

VII. In quarto, nunquam hæctenus mihi auditum, misericordem fuisse Patrem in Filium suum. Hoc Gerardus à sese excogitauit: vt multa solent Iesuitæ. Oratum esse Patrem ab eo, legi. At in ijs precibus, ne nomen quidem misericordiæ imploratæ. Fuisse miserum audio, sed vicissim factum fuisse miserum: factum fuisse peccatum lego: lego in eo punita fuisse nostra peccata. In quinto, certum, peccata non mereri misericordiam, sed iram. Sed hoc quid ad rem? Nam, nec Deus miseretur ipsius peccati, sed peccatoris, nec miseretur eorum, qui merentur indulgentiam: quod omnino fieri non potest; sed eorum qui iram. Itaque Augustinus dicebat, *Non misereris, nisi irascaris*, id est, nullam esse Dei misericordiã, nisi in eos qui eiusdem prouocantur irã.

CAP. XI.

De aduersis Virginis.

I. Tertium argumentum Catholicorum: Quicumque obnoxius est miseris à peccato, nec propter mere alia peccata: is est obnoxius peccato. At Beata Virgo obnoxia fuit miseris quæ à peccato, nec propter mere aliena peccata: Ergo Virgo Beata, fuit obnoxia peccato: contra quam Iesuitæ statuunt. Probatur maior. Nam omnes miseriæ quæ à peccato, sunt effecta peccati. Sublata autem causa, tollitur effectus. Deinde omnes eæ miseriæ sunt pœnæ peccati. At peccatum & pœna, relata sunt. Relata autem simul sunt natura. Itaque si nullum sit peccatum, nulla esse pœna potest. Augustinus Hypognoctic. 5. *Vbi peccatum non est, vtrique mors esse non debet.* Secundi de Peccatorum meritis & Remissione c. 16. *Nulla vindicta, nulla corruptio nullum Dei flagellum debetur nisi peccato, excepto illo, qui in flagella paratus est, vt experiretur omnia secundum similitudinem sine peccato.* Quarti contra duas Epistolas Pelagianorũ, *Si enim propterea morimur, quia ille Adamus mortuus est, ille autem mortuus est quia peccauit, pœnam dicunt transire sine culpa, & innocentes paruulos iniusto iudicio puniri trahendo mortem sine meritis mortis, quod de vno solo mediatore Dei & hominum homine Christo Iesu Catholica fides nouit, qui pro nobis mortem, hoc est peccati pœnam sine peccato subire dignatus est, sicut enim solus ideo factus est hominis filius, vt nos per illum Dei filij fieremus, ita solus pro nobis suscepit sine malis meritis pœnam, vt nos per illum sine bonis consequeremur gratiam.*

II. In Minori duæ sunt partes. Prior est, Virginem obnoxiam fuisse miseris, quæ fluxere à peccato. Altera: ita iis fuisse obnoxiam; vt non tamen propter aliena peccata. Vtraque sigillatim probanda. Primo obnoxiam fuisse miseris à peccato; probatur duplici argumento. Primum est à passionibus animi: Nam has à peccato esse, certum. Tum, quia contrariæ sunt beatitudini: nam nec Deus ijs subijcitur: nec Angelus: nec animæ etiam Sanctorum post hanc vitam: qui perpetuo fruuntur gaudio. Tum & Veteres testantur. Gregorius Nyssenus de Beatitudine. serm. 6. *Quemadmodum successione, atque continuatione, subinde nascentium per quamque speciem animalium, natura simul traducitur & propagatur, vt iuxta rationem naturæ, quod natum fuerit, idem sit cum eo vnde natum est, itidem ex homine homo nascitur, ex obnoxio vitijs, perturbationibus, & affectibus, isdem obnoxius, ex peccatore peccator.*

III. At Marianis his passionibus fuisse obnoxiam, certum. Lucæ 2. *Tuam ipsius animã pertransibit gladius.* Theophyl. *περὶ ἧς ἡ θλίψις ἡ ἐπὶ τῷ πείθει γὰρ ὁμοίῃ τῆς ἰσομοίῃς ἀλλ' ἂν ἴσως ἂν ὁμοίῃς ὅν ἐσκαυδ' ἀλὶδὴν ὁμοίῃς τῆς Κελευθῶν σὺν ἑαυτῷ.* Fortasse afflicto in passione. Forte etiam romphæã appellat scandalum, quod passa est, quum Dominum vidit crucifixum. Titus Bostrensis, *Gladij nomine tentatio, cogitationumque fluctus, & mentis agitatio hoc loco designatur.* Et paulo post. *Quando cruci affixus, factaque, & dicta, quæ tum se offerent, cernet & audiet, quandam animi turbationẽ ipsi obrepturam.* Euthymius, *Gladium nominauit dolorem acutissimum, maximeque diuidentem, qui penetravit cor matris Dei, dũ Filius eius cruci affixus est.* Zachar. Chrysope lit. *Id est, dolor*

Dominica

Dominica passionis. Quia non potuit videre Filium crucifigi sine affectu matris in doloris. Quae verba sunt etiam Bedae in Glossa ordinaria.

IV. Rursus eodem Lucae capite: *id est in parte ubi dicitur et tunc dicitur. Ecce ego et pater tuus dolentes, siue cruciati, quarebamus te. Solliciti erant, inquit Titus Bostrensis, ne forsan ab eis discessisset, ipsaque deseruisset, Euthymius, Dolentes quarebant illum propter longam moram, et desiderium. Itē Lucae 2. quum Angelus esset ingressus ad eam, dicit *εγχειν, turbata est. Verborum nouitate terreitur, inquit Zacharias Chryzopolitanus. Virginitatem quippe est ad omnes viros ingressus pauere: omnesque viros affatus vereri, quae verba sunt etiam apud Ambrosium. Itaque Angelus ad eam, *Μη φοβει, ne timeto. Quia fieri vix poterat, addit Titus Bostrensis, ut conturbata, accurate ad ea quae Angelus diciturus erat, attenderet, quo ab omni animi commotione iam libera, diuinum responsum sedate excipiat, propterea Gabriel in ipso orationis vestibulo omnem illi metum adimit. Theophylactus: *οις εοι ατι εγχειν γαροδιν διεχεται τλω θεου διπλεσι. id est *εσθιζαται τλω ατλω αρεβωσ αρεβωσ τω μωσ, οσδωα, ut extra perturbationem posita, acciperet diuinum responsum: non enim poterat fieri, ut perturbata exacte audiret sequentia. Virgo igitur animam habebat agitabilem desiderio, dolore, timore: quae sunt animae perturbationes.*****

V. Alterum argumentum à corporeis molestiis: quae, ut plurimae sunt, sic omnium praecipua mors est. Omnes autem sunt à peccato. Genes. 3. *Quia audisti vocem uxoris tuae, et comediisti de ligno, ex quo praeceperam tibi ne comederes: maledicta terra propter te: in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitae tuae. Spinas et tribulos germinabit tibi: et comedes herbam terrae. In sudore vultus tui vesceris pane, donec reuertaris in terram, de qua sumptus es: quia puluis es, et in puluere reuerteris.* Ad Roman. 6. *Stipendia peccati, mors.* Prioris ad Corinthios 15. *Stimulus mortis peccatum, Ad Roman. 5. Sicut per unum hominem peccatum in mundum introiit, ac per peccatum mors: ita et in omnes homines mors pertransiit, id est *παρτι ημαστω, in quo omnes peccarunt. Quamquam res tam manifesta, vix vllis aut testibus aut argumentis indiget.**

VI. Vnum restat, vtrum Virgo passa sit mortem. Augustinus Conc. 2. in Psalm. 34. *Sic ergo peccatum Domini, quod factum est de peccato: quia inde carnem assumpsit: de natura ipsa, qua mortem meruerat ex peccato. Etenim ut celerius dicam, Maria ex Adam mortua propter peccatum Ada. Adam mortuus est propter peccatum: et caro Domini ex Maria mortua est propter delenda peccata. Sed et stipulatur Ecclesia Romana.*

VII. Atque haec tenus de prima parte Assumptionis. Superest altera: Virginitatem harum miseriarum participem fuisse, non tamen, propter aliena peccata. Atque haec facilis: neque haec tenus, quod sciam, in controuersiam reuocata. Nam propter aliena peccata miseris subijci comperimus duntaxat primo Christum, qui diserte pronuntiatur pro peccatis nostris traditus, 4. ad Romanos. Secundo, Creaturas non rationales: 8. ad Romanos, *Mundus conditus quasi exserto capite obseruans, et dicitur *αποκαλυφθη ης κησως, exspectat reuelationem filiorum Dei. Nam vanitati mundus conditus, subiectus est, non sua sponte, sed propter eum qui subiecit eum. Ad haec Theodoretus, Docet, quod omnis qua videtur creatura, mortalem naturam sortita est. Quoniam vniuersorum creator praeuidebat Ada transgressionem: et in eum esse ferendam mortis sententiam: Neque enim erat consentaneum, nec iustum, ut quae propter ipsum quidem facta erant, incorruptionem acciperent: ipse vero cuius causa ea facta erant, esset mortalis, et partibilis. Haec quum ita sint, tum autem constat Mariam, neque cum Christo peccata reliquorum hominum sua morte luisse: neque vero esse in eorum Creaturarum gradu, quae propter hominem vanitati subiectae fuere. Nam haec propter homines factae erant. Itaque nullo modo dici potest Maria, quas infirmitates habuit, eas habuisse nisi ob sua peccata: vnde necessario sequitur, fuisse peccato obnoxiam: contra quam Papista contendat.**

VIII. Ad hoc argumentum Papista varie respondet; Bellarminus vniuersaliter, Valentinus, Gerardus peculiariter ad eam patrem, quae est de morte. Bellarminus ergo, Beatae Mariae animam à peccati macula praeservatam: non autem carnem fuisse redemptam: nisi quum post mortem singulari Dei gratia reuixit.

IX. Nimirum, inquam: quomodo qui fabulas componunt, suas personas fingunt pro arbitrio & refingunt, partesque eis quas volunt imponunt: ita Papista Virgini priuilegia, quae volunt, concedunt: quae nolunt negant: & quae concedunt, eadem producent restringuntve pro libito. Praeservatam dicunt ab actuali pro certo: de originali certant. Tum autem ab animatione, ante animationem minime: Nunc iterum animam à macula, non corpus à corruptione. Enimvero non potuerunt potiori argumento probare suae esse hoc, quicquid est, liberalitatis. Nam quis Deum credat ita *μικρολογος?*

X. Sed haec solutio, primo nodum scindit, non soluit. Nam argumentum propositum, hoc ipsum agit, ut ex non redempto corpore, consequatur animam non esse praeservatam à macula, Hoc, quum Sophista pertinax neget, tum confirmationis *εδεν α λογοσ ποιω.* Atque ita ponit effecta, sine causa. Deinde hoc, quicquid est solutionis, pertinet duntaxat ad corporea *παθηματα.* At nos animae etiam probauimus sua *παθη* inesse. Quod si igitur haec corporis *παθηματα* cogunt Bellarminum fateri, non esse carnem Mariae redemptam ante mortem: certè etiam illa animae *παθη* conficiant, eandem animam non redemptam ante eius mortem. Quia haec animae *παθη* non minus sunt à peccato, quam illa corporis *παθηματα.*

XI. Gerardus longe verbosior suo more: sed summa sequar fastigia. Primo, reuocat in dubium Mariae mortem. Tum quia nusquam Scriptura doceat, tum quia Epiphanius haec. 78. scriptum reliquerit, *Quarant vestigia Scripturarum, et inuenerint vtiq, neq, mortē Mariae, neque an mortua sit, aut non mortua: neque an sepulta sit, an non sepulta: Et rursus, Non autem desino hoc, et non dico, quod immortalis fuerit, sed neque affirmo, an mortua sit. Quod si Epiphanius, qui eius meriti vir: eiusque temporis, potuit certius rei veritatem scire, non audet tamen asserere mortem Virginis: quis hodie asseret? Tum per occupationem, testimonia eludit Dionysij Areopagita, Antonini, imo & Ecclesiae Romanae celebrantis festum Assumptionis. Nam primo, causatur nihil à nobis deferri ijs testibus, in rebus Religionis. Deinde, si eis credatur in morte Virginis, esse credendum in Resurrectione, & Assumptione.*

XII. At ego miror hominem Iesuitam, hoc est, omnium hominum maxime *Ρωμιολατρω*, siue *Ρωμιολογω*: nam id est ingenium Iesuitarum: hunc inquam, hominem miror ausum, vel leuissimè vellicare suae fidem Ecclesiae Baronius Cardinalis, ad annum Christi 48. §. 11. *Catholica Ecclesia* (inquit, & hoc elogio nihil ille quam Romanam significat) *nullam de obitu Dei geni-*

trici dubitationem admittit: sed quam nouit humana natura fuisse consortem, humanam pauiter moriendi necessitatem experiam affirmat. Nam, quod negat Scripturis insertam mortem eam, quid promouet? Quasi quisquam sanus cogitarit, nihil vquam gestum in orbem terrarum, nisi quod sit intra Scripturam. Imo ille scito hunc nullum esse articulum fidei: sed tantum pertinere ad historiam Ecclesiasticam: cuius testimonia aliunde peti possunt; imo & debeant, quam à Scripturis. Sic sanè nos Petrum, & Paulum mortuos credimus, & Ioannem & Mariam Magdalenen, & alios. Quid plura? Sic ipsam Virginitatem natam aliquando. Cur non & mortuam? Non enim magis humanum est nasci, quam mori. Nec Scriptura natam magis expressit, quam mortuam. Itaque Epiphanius potius superflitiosum iudicamus: qui nullo in contrarium, aut testimonio, aut argumento: fidem denegarit sensui communi, Neque nos tamen ijs, qui mortuum dicunt, necesse est credere, quaecunq, praeterea libuit effatire. Cur enim? An non multa credunt Christiani testibus Ethnicis? Nec tamen omnia. Imo in hoc ipso negotio idem Baronius, qui consensit Virginitatem mortuam: tamen Areopagitam illum mendacium reum peragit, in eo ipso negotio.

XIII. Verum haec leuicula erat exceptio. Nunc animosior disputatio, vtrum mors praesupponat peccatum. Primum ergo ex Ambrosio Catharino, negat hunc esse ordinem in Apostolo, ut in quem mors intrauit, in eum quoque intrauerit peccatum. Sed è conuerso, in quem peccatum, in eum & mortem. Nam Christum mortuum esse, in quem tamen peccatum non intaruit. Secundo, ex eodem Apostolorum dicere peccatum ingressum in mundum. Mundum autem significare homines mundanos, vacuos Dei gratia, plenisque omni iniquitate. At in iis non esse beatam Virginitatem. Tertio, effecta peccati, esse vel maculas, vel tantum penalitates. Illas à Virgine abfuisse: has vero relictas, varijs de causis: tum ad conseruandam fidem, & virtutes in ea perfectiores reddendas: deinde, ut hoc magis fieret conformis Christo: rursus, ut eius morte constaret, ei necessariam fuisse mortem Christi: deniq, ut auergerentur eius merita. Quarto, diuersam fuisse Virginitatem mortem ab aliorum hominum morte: & decem magnis ornata priuilegijs: vno, quod ei ab Angelo annunciata fuerit ipsa exitus hora: altero, quod exspiranti ipse Christus adfuerit, eum tota aula caelestis: tertio, quod absque vllis doloribus decesserit: quarto, quod absque vlllo morbo praecedenti: quinto, quod Apostoli ex varijs orbis partibus, in quas iam erant dispersi, ad eam confluxerint, vnaque Dionysius Areopagita, Timotheus, & Hierotheus. Sexto, quod post mortem, corpus manserit incorruptum: Septimo, quod in eo obitu multa miracula facta fuerint. Octauo, quod corpus honorifice fuerit à Petro sepultum, reliquisque Apostolis. Nono, quod tertio die resurrexerit: Decimo, quod idem corpus delatum fuerit in caelos.

XIV. Sed Ambrosium Catharinum nemo mirari debet, in deum abreptum, postquam semel à via regia deflexit. Nam qui peccatum originale nullum re ipsa in infantibus agnouit: adeo ut non potuerit non improbari à Dominico Soto, Bellarmino & alijs: ille profecto necesse habuit Apostoli verba torquere. Sed frustra calcitrauit contra stimulum. In primo capite, manifesta mens Pauli: venisse in homines mortem, propter peccatum: Nempè vt penam. Diserte enim, per peccatum introiisse: quod nullo modo consistere potest, nisi hoc sensu, quem diximus. Quare necesse est, ut reciproca sit sententia: propter relationem culpae & poenae: quae efficit, ut non possit esse vnum, quin sit & alterum. Augustinus hypognofticon primo, *Vt moriantur homines, poena peccati est: De Libero arbitrio, lib. 2. c. 13. Liberat nos à morte, id est, à conditione peccati: Lib. 4. contra Duas Epistolas capite quarto, Pelagiani quomodo dicunt solam mortem ad nos transisse per Adam? Si enim propterea moriuntur, quia ille mortuus est, ille autem mortuus est, quia peccauit, poenam dicunt transire sine culpa, et innocentes paruulos iniusto Dei iudicio puniri, trahendo mortem sine meritis mortis, Ergo absurdum est, iudice Augustino: si quisquam moriatur: non ipse peccator: & adeo absurdum, ut Deo iniustitiam affingatur: quae iam non absurditas est, sed horrenda blasphemia. Ad id si non est nugatorie dictum, omnino necesse est, non tantum quicumque peccarunt mori, sed etiam peccasse, quicumque moriuntur: contra quam censebat Catharinus, iam Pelagianus. Quare hunc Pauli locum, longe Catharinum melius interpretatur Augustinus Enchiridij c. 36. *Hinc post peccatum exul effectus, stirpem quoque suam, quam peccando in se tanquam in radice, poena mortis et damnationis* (sic legunt meae membranæ) *obstrinxit ut quicquid prolis ex illo, et simul damnata per quae peccauerat conuge, per carnalem concupiscentiam, in qua inobediencia poena similis retributa est, nasceretur, traheret originale peccatum, quo traheretur per errores, doloresq, diuersos, ad illud extremum cum desertoribus, et consortibus suis sine sine supplicium. Sic per unum hominem peccatum intrauit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccauerunt.* Rursus ergo, iudice Augustino, non tantum in omnes qui peccauerunt, mors intrauit, sed etiam in omnes in quos mors intrauit, intrauit & peccatum: contra Catharinum. Et is sensus est Theodoretus in eundem Pauli locum, *Ad omnes homines mors peruasit, quatenus omnes peccauerunt. Non enim propter primi parentis peccatum, sed propter suum, unusquisque mortis decretum suscipit.**

XIV. Nam quod Christus obijcitur, in quem mors intrauit, nec intrauit tamen peccatum, indignum est Theologis: qui scire debuerunt primo aliam lege natiuitatis Christi rationem esse, quam omnium aliorum hominum per carnalem concupiscentiam genitorum. Secundo, etiam mortem dissimilem: hoc vno maxime: quod pro se ipso eam non obierit: sed pro peccatoribus. Denique à Patribus vnum hunc doceri excipiendum. Augustinus contra duas Epistolas Pelagianorum lib. 4. c. 4. *Si enim propterea morimur, quia ille Adā mortuus est, ille aut mortuus est, quia peccauit, poenam dicunt transire sine culpa, et innocentes paruulos iniusto iudicio puniri, trahendo mortem, sine meritis mortis. Quod de vno mediatore Dei et hominum homine Christo Iesu, Catholica fides nouit, qui pro nobis mortem, hoc est, peccati poenam sine peccato subire dignatus est. Sicut enim solus ideo factus est hominis filius ut nos per illum Dei filij fieremus, ita solus pro nobis suscepit sine malis meritis poenam, ut nos per illum sine bonis meritis consequeremur gratiam. Quia sicut nobis non debebat aliquid boni, ita nec illi aliquid mali. Commendans ergo dilectionem suam in eos, quibus erat daturus indebitam vitam, pati pro eis voluit indebitam mortem. Hanc singularem mediatoris praerogatiuam Pelagiani euacuare conantur, ut hoc iam non sit in Domino singulare, si Adam ita propter culpam mortem passus est debitam, ut paruuli ex illo nullam trahentes culpam, mortem patiantur indebitam. Nota. Primum hoc fuisse*

fuisse Christo fingulare, peculiare, & proprium, ut moreretur absque peccato: non ergo commune cum virgine. Secundo euacuari eam Christi prerogatiuam, si alijs communicetur.

XV. Ad secundum: rursus Catharinus de industria Mundi nomen torquet. Nam Augustinus Enchiridij c. 3. *Mundum appellauit eo loco Apostolus vniuersum genus humanum.* Quamquam, quid opus est testibus, cum sibi ipsi Paulus interpres sit idoneus? *Per unum hominem peccatum in mundum introiit, ac per peccatum mors, & ita in omnes homines transit.* Ergo Paulo mundus hic significat omnes homines. Quare certissimum, Beatam Virginem fuisse de isto mundo: ut & reliquos omnes fideles. Nempse quomodo alias mundus nominatur. *Ita Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum dederit.* Ioannis 3. & 4. *Scimus hunc esse vere Seruatorem illum mundi.* Sic alias sapissime. Sed & Bellarminus de Amissione gratiae lib. 4. c. 3. *Cum Apostolus addidit: & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccarunt: explicat per mundum se intellexisse omnes homines.* Colligit enim ex eo, quod peccatum est causa mortis, ideo in omnes homines mortem transiisse, quia per unum hominem in omnes homines peccatum transierat. Quare cum ait: *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, id est, ac se dixisset, per unum hominem peccatum in omnes homines intrauit.*

XVI. In tertio admittitur distinctio macularum à pœnalitatibus. Reverta enim ita est: quæ à peccato in hominem deuenerunt, ea dum esse generalia: alia enim esse sordes, atque adeo peccata: alia vero non sordes aut peccata: sed tantum sordium pœnas: & in his esse mortem, certum. Verum à sordibus omnino liberam fuisse Virginem: hoc vero est τὸ καθαρότης. Itaque non debet à Iesuitis simpliciter poni, tanquam certum. De pœnalitatibus, admitto eas in Virgine fuisse relictas. Sed de causis primis, dico illam de meritis papisticam esse: reliquas facile admitti. Itaque secundo, negari contradicere eas causas argumento nostro. Nam & in singulis fidelibus eadem rationes valent: qui tamen pœnalitatibus peccati obnoxij sunt, propter peccatum proprium, non alienum.

XVII. In quarto, ubi de priuilegijs agit mortis Virginis. Primo, hæc priuilegia nego quicquam habere momenti contra argumentum. Nam omnium fidelium mors habet non pauca priuilegia, præ morte infidelium, & tamen eque in fideles mors transit per peccatum, ac in infideles. Itaque falsum est axioma: quod huic solutioni necesse est subterni. Quæcumque mors multa habet priuilegia, ea non insignitur mortenti ob sua peccata. Sed hoc vnicum priuilegium esse debet, ut sit mors non necessaria: sed adiuuans: ut in Christo: quem certum est mortuum, quia sic voluerit: At reliqui omnes moriuntur, non quia sic velint: sed necessario: ut etiam si velint, vitare nequeant. Et ipsam virginem paulo ante Baronius testatus est esse expertam moriendi necessitatem.

XVIII. Secundo, hæc decem priuilegia, omnia sunt fabulosa: haustaque ex illa Assumptæ Virginis narratione, quæ iam pridem exhibita est, & ab ipso Baronio flagellata, Annalium tom. 1. ad annum 48. Atque adeo Fulbertus, si eius est homilia illa 35. de Sanctis apud Augustinum, *Quo ordine hinc ad superna transierit regina, nulla Canonica narrat historia. Non solum autem respuere apocrypha, verum etiam ignorare dicitur hac eadem Ecclesia.* Consentit Baronius, quæ ad eius reigæta historiam pertinent, neque ex canonicis scriptis, neque ex antiquorum Patrum testimonijs roborari. Et hæc tamen magna illa mysteria sunt, quæ Gerardus magnus mystes decem suis priuilegijs comprehendit. Denique tota hæc fabula solis nititur reuelationibus. Sic enim legas hodie in Eusebij Chronico anni 48. *Maria Virgo Christi mater ad filium in caelis assumptur, ut quidam sibi reuelatum fuisse scribunt.* En fucum! reuelationes profert: sed eas incertitas: quas neque ille sciuit, neque hodie quisquam. At non ita solet Eusebius: imo non ita Hieronymus. Quæ causa fuit, opinor, Biscolæ suspicandi, ne sit id ab aliquo additum. Sed quod Biscola, suspicatus est, id ipsum euincit Eusebij editio, à Scaligero adnotata: in qua neque Græce quicquam huiusmodi reperitur: neque Latine. Ut certum sit, neque ab Eusebio scriptum, neque ab Hieronymo additum. Sed additum à recentioribus: quibus satis frequens omnia contaminare. Iesuitæ viderint. Catholici detestabuntur somniantium audaciam.

XIX. Eoque magis detestabuntur, quo ineptius à θεο γὰρ οὐδὲν ἴδονται. videntur, velle ἀδελφοὶ ἡμεῖς legent Gerardum: dum oculo rationibus hanc Assumptionem firmare conatur. Prima, conueniens esse carnem corporis virginis, statim post mortem glorificari: propterea quod ex ea inmediate sumpta fuerit caro Christi, statim post mortem glorificata. Secunda: quia Christus, Ioannis 17. *Pater, quos dediisti mihi, volo ut ibi sum ego, & illi sint mecum.* At hæc promissio magis in ea debuit impleri, quam in vilo alio. Tertia, si Virginis corpus esset in terris, sciretur ubi. Quarta: corpus Virginis fuit initium salutis mundo. Ergo iustum erat ut prima eius salutis esset particeps per glorificationem corporis. Quinta: hoc ille filius illi matri non debuit denegare: exemplo Salomonis, qui matrem separato throno excepit. Sexta: non est verisimile id corpus, unde Deus carnem accepit, corruptum fuisse, factumque escam vermibus. Septima: animæ beatorum gloriam suorum corporum, & optant & postulant à Deo. Ergo & Virgo idem postulat: nec à filio non obtinuit. Octaua: Gloria eius corporis nihilo minus pertinet ad gloriam filij, quam matris.

XX. Enimvero, quis hæc non videt ote pleno redolere Cameram meditationum Iesuitarum? Quis non aduertit, hæc eorum esse, qui sibi omnia indulgent: & quoslibet vertiginosi cerebri fumos pro totidem demonstrationibus habent: ut ne nunc quoque desint Ixiones meris nubibus seipfos oblectantes. Atque adeo venit mihi in mentem vnus strenuissimè apud nos Papistæ, qui mihi Valentini depingens ingenium, negabat apru esse disputationibus: sed mirum in meditationibus. At prima ratio negatur. Quia conueniens est, non quod Lololites aliquis somniat: sed quod Deus statuit. Quid autem statuerit Deus, non possunt vlli Monachi nos docere: si non docent ex Verbo iam ab initio reuelato. Itaque nugas agit, qui ex Θεοῦ conclusionem voluntatem Dei: quum debeat potius ex ea voluntate inferre τὸ θεῶν. Voluntas autem apparet Catholicis: qui sciunt postremam omnium mortem domicum iri. Vnde nemo debet excipi: nisi constet de priuilegio. Itaque isti vere θεῶν ἰσχυροὶ ἀκατακτάτως homines, qui suæ vertigini, & θεῶν τὸν, siue Θεοῦ ἀκατακτάτως auidacissimè nomen imponunt.

XXI. In secunda: agnoscimus Christi precantis votum: & credimus

Tom. III.

id votum ratum esse. At negamus ad Virginem tantum spectare. Vt conceptum generaliter pro ijs, quos Pater dedit Filio: qui tamen non statim post mortem assumuntur in cælum, cum corpore. At hæc promissio debuit in Maria magis impleri, quam in alijs. Esto sane Nam & in Apostolis etiam magis, quam in vulgo Christianorum. Nihil tamen id ad corporis assumptionem.

XXII. Tertia ineptissima est: Nam & Mosis corpus est in terris: neque tamen scitur ubi sit. Adami corpus, aut Abelis, nescitur ubi sit. Deinde quod nesciatur ubi sit, unde factum? Nam ostentatur etiamnum hodie eius sepulcrum euntibus Hierosolymam, si tamen ipsum est: & non potius impostura, ut alia fere omnia. Vacuum id quidem: sed id etiam multis alijs accidit. Tum autem, quis infinitas imposturæ artes nescit? Denique, quod aliorum quorundam Sanctorum corpora ostentantur, nemo sanus dubitat artificio factum, eorum, quorum interest, populum insannare.

XXIII. Quarta, primo seipsam refutat: cum primum id corpus vult fuisse salutis particeps: Nam admittit Gerardus eos, qui cum Christo surrexerunt, vna cum Christo ascendisse. Et tamen annos, saltem aliquot omnes fatentur Virginem post eam Ascensionem in viuis remansisse. Vnde confit, necessario non primum eius corpus ea salute potuit: sed antepsum, ea quæ cum Christo ascenderunt: si, cum Christo, quædam ascenderunt, ut Gerardus ponit.

XXIV. Quinta, non debuit, inquit, id filius matri denegare. Quid mirum: si non mirum illud Papisticum carmen, *Roga Patrem, Iube natum?* Et, *Iure matris impera Redemptori?* Nam fuit Filio, credo, ferula pertimescenda. Sed Catholici negant, Mariam quicquam huiusmodi debuisse postulare: multo minus imperare. Imo quæ erat eius sanctitas, acquiruisse credunt eius voluntati, qui statuit omnium postremam mortem abolendam.

XXV. Sexta, negat credendum corpus Mariæ, corruptum esse, factumque escam vermibus. Nimirum, ita bonus ille vir somniauit, qui Augustini nomine pompæice ornatus incedit, in sermone de Assumptione. Sed is vir est nihili: neque à Iesuitis tanti fit: nisi quia habent similes labra lactucas. At Paulus contra, ad Corinth. 15. *Seminatur corpus corruptioni obnoxium, excitatur incorruptibile: seminatur ignominiosum, excitatur gloriosum: seminatur infirmum, excitatur potens.* Longe maior Paulus larua-to illo Augustino.

XXVI. Septima: Appetunt animæ beatorum, gloriam suorum corporum. Crediderim: Quamquam inepte citatur Apocalypseo sextum: ubi non gloriam suam pij postulant, sed *ἐκδικησόντες τὸ αἷμα τῶν ἀδελφῶν, vindictam sanguinis sui in eos, à quibus fusus est.* Sed tamen non negatur. Interea quis dubitet eisdem patienter eam gloriam expectare? Et similiter Virginem?

XXVII. En tibi vero octauam rationem, etiam gloriæ Christi modulum describentem. Pertinere enim docet hanc Assumptionem ad gloriam Christi, non minus quam matris. At ego id qua ratione dictum sit, quaero. Nam gloriam Christi scimus dupliciter nominari: alias pro ea, qua in se ipso Christus est glorificatus: ut quum legimus Ioannis 7. *Iesus nondum erat glorificatus.* Alias, qua quoad nos glorificatur, id est, pro gloriæ eius promotione. Et prior quidem sensu, si pertineret Assumptio Virginis ad gloriam Christi, concederem factam. Sed hoc falsum Nam Ioannes docet Spiritum non venisse, quod nondum esset glorificatus Christus. At Lucas in Actis docet eundem Spiritum venisse in Apostolos: itaque, tum oportuit Christum esse glorificatum, quum Virgo esset in viuis. Sin autem Assumptio Virginis pertineret ad gloriam Christi secundo modo, non repugnem. Sed negem constanter adhuc factam. Nam omnium fidelium assumptio eodem pertinet: quæ tamen differtur in vltimum diem. Itaque nihil aliud Gerardus, quam somniauit somnia Iesuitica.

CAP. XII.

Virgini necessariam fuisse remissionem peccatorum.

Quartum argumentum Catholicorum: Nemo profus liber à peccatis indiget remissione peccatorum. At Beata Virgo indiguit remissione peccatorum. Ergo Beata Virgo non fuit profus libera à peccatis. Maior per se patet.

II. Probatur Minor duplici argumento: Quorum prius: Quicumque baptizatur non pro alijs, sed pro seipso, indiget remissione peccatorum. At Virgo baptizata est nec pro alijs, sed pro seipsa. Ergo Virgo indiguit remissione peccatorum. Probatur assumptio, Omnes Christiani baptizantur pro seipsis. At Virgo fuit Christiana: Ergo pro se fuit baptizata. Euthymius in Ioan. 3. *Scribunt quidam Apostolorum temporibus proximi, quod Christus Petrum ac Virginem matrem baptizauerit: Petrus vero reliquos omnes Apostolos.* Quod idem ex Euodio refert Nicephorus. Et quamquam his dubia sit fides: Euodius etiam ille mendacij deprehensus: tamen ostendit fuisse baptismum Virginis olim persuasum: quod nobis quidem nunc sufficit. Gabriel in 4. distinct. 6. quæst. 2. dubio 6. *Credetur virgo gloriosa baptizata, licet non legatur ubi, vel à quo.*

III. Probatur maior. Quia Baptismus est in remissionem peccatorum, Actorum 2. *Respicite, & baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorum.* Et 22. *Exsurge, & baptizare, & ablue peccata tua, inuocato nomine Domini.* Secundo ad Coloss. *Estis in eo completi, qui est caput omnis imperij ac potestatis, in quo etiam circumcisi estis circumcissione, quæ fit sine manibus, corpore peccatis carnis exsuro in circumcissione Christi, conspuli cum eo per Baptismum.* Quinto ad Ephesios, *Christus dilexit Ecclesiam, & semetipsum exposuit pro ea, ut eam sanctificaret, mundatam lauacro aquæ per verbum, Basilus exhortatione ad Baptismum, *Καὶ ἐκ τῆς ἁγίας βαπτισματικῆς ὕδατος, & τῆς τοῦ εἰς αὐτὴν ἐκταραχῆς ὕδατος, Dominus prædicat baptismi adoptionis, & quis eorum qui in eum sperant, non obtinuerit? Augustinus contra Iulianum lib. 6. c. 1. *Quid est in morte Christi baptizari, nisi peccato mori. Et post, Quomodo Christus moriendo similitudini peccati, peccato mortuus prædicatur, ita quicumque, in illo fuerit baptizatus, idem peccato: cuius in Christo similitudinem***

G

simili-

similitudo non veritas, eidem rei cuius illa fuerit similitudo, moritur. Cap. 2. Si nō pro parvulis Christus mortuus, ut quid baptizantur. Quicquid, n. baptizati sumus in Christo Iesu, in morte illius baptizati sumus. Sin. a. etiā pro eis mortuus est, qui vniū pro omnib. mortuus est, ergo omnes mortui sunt: & isti cū omnib. Et quia in peccato mortui sunt, moriuntur & peccato, ut vivant Deo, quādo renascuntur ex Deo.

IV. Gerardus vtramq; patrem vellicat: Antecedentis minorē: Baptizatam fuisse Virginem, probari debet aut ex Dei verbo, aut ex orthodoxa antiquitate. At non probatur ex Scriptura: nusquam enim scriptum: Non ex Antiquitate: nam Euthymius recens est vix ante annos quingentos.

V. Respondeo, homine Papista nil quicquam esse iniustius, qui nisi quod ipse facit nihil rectum putat. Quid enim Papistæ non sibi permittunt, tum in alijs argumentis, tum in hoc ipso? aut vnde illi nobis Virginis figuras, Virginis privilegia, Virginis Assumptionem, festum Conceptionis, & alia plurima? A Scripturane, an ab orthodoxa antiquitate? Imo neutrum. Et ijdem nunc adeo sunt importuni, ut baptizatam Virginem non credant, nisi totidem literis legamus. Quanquam, teste ipso Gerardo, Canisius, credi par esse sentiat, De Euthymio ut lubet: imo & de Nicephoro: alius etiā de Euodio: cuius nomen agnoscimus quidem antiquissimum, sed testimonium illud, quo Nicephorus vsus est, supposititium habemus pro certo. Si quis tamen autores illos recenseat, quibus assumptionis fabula nititur, longe minoris esse comperiet momenti. Sed nimirum, quicquid Papisticis delirijs fauet, id necesse esse cū tētijs, Felices sane Iesuitas: nisi homines non amplius glande, aut etiam lolio victitaret. Caterum Mariæ baptismus nititur vniuersalilla lege, ut quilibet Christianus baptizetur: qua posita, necessarij nulli testes sunt, etsi vtilis esse queant. Quomodo nec Dauidem proprio aliquo testimonio necesse est probari circumcisiōis. Sufficit enim Iudæum fuisse, & Iudæis legem impositam circumcisiōis.

VI. Sed de Maiori habet etiam quod cauilletur Iesuita. Nam id est ijs hominibus ingenium, ut nodum etiam in scirpo inueniant. Primo, nos docere infantes fidelium ab vtero sanctificatos, tamen baptizandos. Si sanctificatos: ergo nulla peccati macula deturpatos. Cur non & Virginem? Secundo, non esse vnicum effectum baptismi, remissionem peccatorum: sed & alios, videlicet Christiani characterem, professionem fidei, argumentum gratiæ. Potuisse ergo Virginem eas ob causas baptizari: etsi non propter peccatum. Proprium autem effectum Sacramenti esse collationem gratiæ, siue peccata inueniantur in baptizato, siue minus. Potuisse etiam baptizari, ut actum exereceret profundæ humilitatis: exemplo Christi. Deniq; potuisse baptizari, ad certitudinem perpetuæ adoptionis, quod caput Caluinus dicit esse præcipuum in baptismo.

VII. Respondeo, sanctificari ab vtero infantes fidelium, & tamen non esse absq; peccato, sanctificari enim eadem gratia, qua & adultos, in quibus tamen hæret peccatum semper. Macarius Homil. 16. *ὡς περ ἐστὶν εἰς τὴν αἰσθησὶν οὐρανῶν, καὶ ὁ Θεὸς πατρὶν ἐκείνῳ ὁδὸν ἀδικησῆναι, ὅπως καὶ ἐν τῇ ψυχῇ ἐστὶν ἡ ἀμαρτία, ὁμοίως ἢ καὶ χάρις Θεοῦ συνέσται μὴ δὲν ἀδικουμένῳ. Quæ admodum Sathanas est in aere, & Deus qui præsto ibidem est, nihil latitur omnino: sic peccatum est in anima, similiter quoq; gratia diuina: nulla omnino iniuria affecta. Itaque quum baptizantur infantes fidelium, omnino baptizantur in remissionem peccatorum.*

VIII. Ad secundum, non esse nisi vnicum effectum baptismi, nempe remissionem peccatorum nemo nostrum dixit. Nam & characterē agnoscimus, & professionem fidei, & augmentum gratiæ, & humilitatis exercitium, & certitudinem adoptionis. Sed hoc dicimus, ista omnia nulla esse effecta baptismi, nisi supposita remissione peccatorum. Itaq; & in Scripturis, & apud Patres, hanc præcipue, sæpe etiam solam inculcari, in Baptismi explicatione. Illud autem falsissimum, proprium effectum, collationem gratiæ, siue adfit, siue absit peccatum. Nam vnicum Christum constat baptizatam fuisse absq; peccato: sed eidem vllam gratiam collatam contra peccatū, nemohaenus dixit. Itaq; non infirmatur argumentū hoc primū.

IX. Secundum argumentum à precibus: Quicquid precatur ut Christus docuit precari: is postulat à Deo remissionem peccatorum. At Virgo Maria precata est, ut Christus docuit. Ergo eadem postulauit remissionem peccatorum. Maior per se patet. Nam Christus ita docuit precari suos, ut in precibus diserta sit petitio, *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos remittimus debitoribus nostris.* Matth. 6. Luc. 11. Tertullianus de Oratione c. 7. *Sciebat Dominus se solum sine delicto esse. Docet itaque petamus dimitti nobis debita nostra. Exomologesis est petitio veniæ: quia, qui petit veniæ, delictum confitetur.*

X. Probat minor. Primum, quia consentaneum est Virginem recte, imo optime esse precatam Deum. Est autem certum nullam esse meliorem rationem precandi Deum, quam quæ à Christo est tradita. Cyprianus de Oratione. *Quæ potest esse magis spiritalis oratio, quam quæ vere à Christo nobis data est, à quo nobis & Spiritus Sanctus missus est: Quæ vera magis apud Patrem precatio, quam quæ à Filio, qui est veritas, de eius ore prolata est: Vt aliter orare quam docuit, non ignorantia sola sit, sed & culpa.* Augustinus de Verbis Apostoli firm. 29. *Si tota Ecclesia dicit, Dimitte nobis debita nostra, reprobus est, qui hoc non dicit.* Secundo, constat Mariam orasse cum reliquis discipulis, teste Luca, Act. 1. *Omnes concorditer perdurabant in oratione & deprecatione, cum vxoribus, & Maria matre Iesu, & cum ipsius fratribus.* Si orabant vna: ergo communis erat omnibus formula. Tertio, quia Augustinus de Peccatorum meritis, & remissione, lib. 2. c. 24. *Non tantum vniuersaliter fidelibus omnibus, verum etiam singulis esse orationem Dominicam necessariam, quam tradidit discipulis suis.*

XI. Hic multa mouet Gerardus, tractatu secundæ partis octauo, minorem sollicitat tripliciter. Primo, non probari de Scripturis, Mariam vllam oratione Dominicam. Imo neq; ex vllō Doctorem nominatim de Maria cōstare. Secundo, orationem Dominicam compositam, in rudiorum, & imperitorum gratiam, qui orare nescirent: At Virginem ab infantia edoctam fuisse à Deo, habuisseq; suas orandi formulas. Tertio, si hanc illa formam vsurpatit: tamen omisisse illa verba, *Dimitte nobis.* Et hoc tertium confirmat, quia sciret se esse sine peccato.

XII. Respondeo ad primum, non esse necesse neq; 9. d. 1. sufficere axiomata generalia: à quib. nullum indiuiduum excipi debet: nisi specialiter, imo particulariter constet de exceptione. Alioquin, nihil omnino doceri posset certū. Sic negare posset

quicquam, Ioannem Baptistam fide saluatum fuisse: quia nemo legat de eo, vt de illa muliere: *Fides tua saluam te fecit.* Matth. 9. Sic Iesuita tandem negauerit Ignatium suum conceptum esse ex muliere & viro. Sic somnabit quilibet quilibet. Secundo, falsum sumit Gerardus. Nam ex Scripturis cōcluditur id ipsum, Discipuli orarunt dicentes, *Pater noster.* Ea propositio maior constat Euangelistis testibus. At Maria orauit cū discipulis: id ipsum constat ex Actis. Ergo conclusio, Maria orauit dicens, *Pater noster*, probata est ex Scripturis.

XIII. Ad secundum respondeo distinguendo. Nam orationem illam dominicam compositam esse in rudiorum gratiam, intelligendum, vel quomodo totum verbum Dei institutum est, vt erudiat imperitos Psalmo decimo nono: nempe ita, vt & imperitos erudiat, & provecit sit non tantum vtile, sed & necessarium, vel vt elementa literarum ita rudioribus accommodetur, vt provecitioribus sint inutilia. Illo modo conceditur hanc orationem fuisse ab initio compositam: Sed isto, negatur. Alioquin non posset dici optima precandi ratio. In nulla enim scientia illud accidit, vt quæ elementa sunt duntaxat in gratiam rudiorum, ea sint in ea scientia optima *Docet Saluator*, inquit Lyranus, *modum orandi conuenientissimum.* Et post, *In hac oratione exprimitur, quicquid decet hominem petere à Deo, & quicquid decet Deum dare homini.* Nempe igitur accommodatam esse oportet, non idiotis tantum, sed & peritissimis. Edmundus Cantuariensis in Speculo Ecclesiæ cap. 17. *Ista oratio superat, & excellit omnem aliam orationem.* Bellarminus disertius de Bonis operibus lib. 1. c. 4. *Præstat oratio Dominica omnibus alijs formis orandi, aut oris ate, breuitate, perfectione, ordine, efficacitate, necessitate.* Hæc cum ita sint, primo, si quas Maria habuit alias formulas ab infantia, eas oportet huic cedere: tum alias ob causas, tum etiam quia illas oportuit fuisse ipsi accommodatas: Erat autem tum minus provecita, quam post incarnationem, vt facile ex eo conuincitur: quia nesciret se concepturam Verbum, & cum ei id nuntiam allatum est, nesciret, quomodo esset conceptura.

XIV. In tertio, inepta, & importuna est tergiuersatio. Nam primo, qui potuit omittere, cum oraret vna cum Discipulis? Non enim ipsa reliquis voce præibat: sed præuentem sequebatur mente, vt demum Amen responderet. Deinde, falso diceret Augustinus, reprobum esse, qui ea verba pronuntiare recuset. Sed idem Epist. 89. *Omnibus necessaria est oratio Dominica, quam etiā ipsi arietibus gregis, id est Apostolis suis Dominus dedit, vt vnusquisq; Deo dicat, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Cui enim hac in oratione verba necessaria non fuerit, ipse hic sine peccato viuere pronuntiādas est. Quales si aliquos futuros Dominus prævideret, meliores vtiq; quam extiterunt eius Apostoli, aliam orationem illos doceret, quæ non peterent sibi dimitti peccata. De peccatorum meritis & remissione lib. 3. c. 10. *Hanc orationem, nimirum non tantum vniuersam illam formulam, sed nominatim hanc eius particulam de dimittendis peccatis: nam de ea proprie sermo est Augustino, disputant contra Pelagianos: Hanc, ergo, orationem quisquis cuiuslibet etiam homini sancto, & Dei voluntatem scienti, atq; facienti, præter vnum Sanctum Sanctorum dicit in hac vita necessariam non fuisse, multum errat: nec potest omnino ipsi illi placere, quem laudat.*

XV. Confirmatio futilis. Sciebat, inquit, Virgo se esse sine peccato. Ita solent Iesuitæ pro argumento petere principium. Tum autem si id verum: Ergo debuit etiam omittere, *Pater.* Nam Chrysostomus in Matth. 6. *ὁ πατήρ οὐ πόνει τὸν Θεόν, καὶ ἀμετρητῶν ἀφίστη, καὶ καλῶς οὐκ αἰετῶν, καὶ δικαιοσύνης, καὶ ἀγαθῶν, καὶ ἀπολύσεως, καὶ ἡσθεσίως, καὶ κληρονομίαι, καὶ ἀδελφότητι τῶν ἀδελφῶν τῶν μοιῶν, καὶ πνεύματος ἁγίου, διὰ τὴν μὴ εἶναι τὴν αἰολόγησιν, ἀλλὰ τὴν ἐλεῶν. καὶ ἡ δὲ δυνάμις καὶ ἡ ἐπιτομή τὸν Θεόν, καὶ πάντων ἐκείνων ἐπιτομή τα τῶν ἀγαθῶν. Qui Patrem Deum appellat, etiam peccatorum remissionem, & penarum condonationem, & iustificationem, & sanctificationem, & redemptionem, & adoptionem, & hereditatem, & fraternitatem cum vniuerso, & Spiritus copiam, vna eademque nuncupatione confitetur. Neque enim potest quisquam Deum Patrem dicere, qui ea omnia beneficia non sit assequutus.*

XVI. Maiorem etiam Gerardus infirmat dupliciter. Primo, fieri potuisse, vt Virgo suam innocentiam ignorarit, vt Iacob. 9. *Etiā si simplex fuero hoc ipsum ignorabit anima mea.* Et 1. ad Cor. 4. *Nihil mihi conscius sum: sed nō in hoc iustificatus sum.* Itaq; etsi ijs verbis vlla esset, tamen non propterea fuisset maculata vllō peccato. Secundo Virginem, cum oraret, *Dimitte nobis debita nostra*, non pro se orasse, sed pro alijs, totaq; Ecclesia. Propterea enim aptatam esse orationem, verbis pluralibus, vt, si qua petitionum non esset cuiquam necessaria, alijs tamen esset vtilis.

XVII. Respondeo, ad primum, scde sibi ipsum Gerardum contradicere. Nam, quum disputat omnia fuisse hæc verba à Virgine, tum causam addit euidentem: quia quū sciret se esse sine peccato, sciebat etiam ea verba se nō decens: sed repugnare suo statui: itaq; vt ne mentiretur corā Deo, eas voces præterisse. Ita, quum Gerardo visum est, Maria sese sciuit impollutam esse: rursus autem, quum eundē nouus ventus aflauit, tum illa id ipsum ignorauit. Porro, qui loci proferuntur ex Iobo & Paulo, vt mittam male conferri tanquam similes, quos quilibet videre potest esse dissimiles, tamē tum Iobus, tum Paulus inter peccatores fuere. Peccatores a ignorare suam integritatem, nihil mirum: quum ijs propria conscientia testetur, toties se peccare, vt etiam quum recte agant, securi esse nequeant. At de eo qui nullo modo obnoxius fuerit peccato, ne cogitari quidem potest quicquam simile. Itaq; si Maria supponitur fuisse in scia suæ integritatis, tum omnino numeranda est inter peccatores. Ad extremum, quis eam integritatē Franciscanis & Ieluitis reuelauit potius quam ipsi Mariæ? Aut quam sunt ij ridiculi, qui ignorasse contendunt Virgine, se vero tantū non vidisse iurāt?

XVIII. In secundo, nemini dubium esse debet, Virginem orasse pro alijs: orasse pro tota Ecclesia: idq; ex eo vel maxime constat: quod oratit cū Ecclesia: orasse etiā pro se, ambigi non debet. Tantum de hac particula cauilletur Gerardus: nimirum suis somnijs, vt alias, seipsum permittens. Sed contra Augustinus paulo ante asseruit, vnicō excepto Christo, omnib. Sanctis, quicquid: ij fuerint, hanc particulam fuisse necessariam. Mileuitanum Cōcilium Canon. 8. *Placuit, vt quicquid, dixeris, in oratione Dominica ideo dicere Sanctos, Dimitte nobis debita nostra, vt non pro seipsis hoc dicant, quia non est eis iam necessaria ista petitio, sed pro alijs, qui sunt in suo populo peccatores: & ideo non dicere vnumquemq; sanctorū, Dimitte mihi debita mea, sed, Dimitte nobis debita nostra, vt hoc pro alijs potius, quā pro se iustus dicere intelligatur, anathe-ma sit.*

XIX. Nec ratio, à numero plurali, quicquam habet momenti. Nam prima ea ipsa ratio erat Pelagianorum: quæ diserte damnatur in proxime recitato Canone Milcuitano. Si in Pelagianis, anathema meruit, quis eandem canonicam iudicet in ore Iesuitæ? Tum autem quis non videt pro se quemque postulare, nostrum panem: & libera nos? Imo pro se quemque, dicere, Pater noster? Et sane non tantum in plurali conceptæ sunt formulæ, vt ne singuli, pro se ipsis solis orent: sed etiam in prima persona, vt non tantum pro alijs, sed etiam pro se orent singuli.

C A P. XIII.

Virginem peccasse aliquando.

I. Qvintum Catholicorum argumentum. Nemo purus omnino ab omni peccato, incidit inquam in vllum peccatum. At Virgo Maria incidit aliquando in peccatum. Ergo Virgo Maria, non fuit omnino pura ab omni peccato. Maior propositio nullam patitur controuersiam. Est enim necessaria: nec tantum de peccato actuali: sed etiam de originali. Certum enim est, actualia peccata esse sobolem originalis, vt hoc sublatò, illa nulla sint, & his positis, illud necessario ponatur, excepto eo solo, per quæ peccatum introijt in mundum: qui, etsi esset à sui initio vsquequaq; purus, tamen incidit in actualia peccata, vnde in eum superuenit *διωρογία* eadem, quæ in posteris eius deinceps cernitur, & originalis appellatur. Virgo a. non ipsa creata fuit à Deo immediate: sed nata ex semine Adami: æque ac Ioachim & Anna parentes eius: si ij fuerunt eius parentes. Quare, si certum euadit, Virginem incidisse in peccata aliqua, illud etiam certum fiet, fuisse peccatis actualibus non vacuum: & præterea obnoxiam originali.

II. Itaque tota controuersia deinceps erit in probanda minore. Probabitur autem & Scripturis: ijsque, non nostro arbitrio, interpretatis, sed Veterum Patrum obseruationibus illustratis: vt constet, ante quam idololatria Christianam inuasisset orbem. liberos fuisse Christianorum sententias in censenda Virgine: neq; persuasum, impium esse, qui non nihil natorum in ea, vt in formosissimo corpore obseruaret: quod fræficani, quod Iesuitæ, quod iam Papistarum pars maxima induxit in animum. Id autem eo fiet illustrius, quo certius erit, in quibusdam, nos Virgini esse æquiores, quam Veterum nonnullos, qui eius peccatis imputarunt nonnulla, in quibus nos non habent assentes. Quæ testimonia, quancquam non probemus, tamen non omitemus, vt illud saltem constet, non tantum non esse creditam Virginem ab originali macula intactam: sed, ne quidem ab actualibus intentam.

III. Luca 1. Maria, audito Angelo promittente sibi Filium Iesum, subiecit. *Quomodo fiet istud?* In quibus verbis non nihil suspicantur incredulitatis nonnulli Veterum. Euthymius, *Et hæc itaq; non credidit, sicut Zacharias: non tamen incredulitatis admonita est per penam, ille siquidem multa habuit exempla susceptionis liberorum, Saram, Rebeccam, Rachel, Annam. Virgo autem nullum.* Et isto longe antiquior Chryostomus in Genesii. Homil. 49. *Audi verba Gabrielis, quæ ad Virginem dixit, Postquam enim venit, & dixit, Concipies in utero, & paries Filium, & vocabis nomen eius Iesum: ob stupescita est, & admirata, ac dixit, Quomodo erit mihi istud, quia virum non cognosco? Quid igitur Angelus? Spiritus Sanctus superueniet super te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ne quæras, inquit natura modum & ordinem: quando super naturam sunt quæ sunt, Ne spesces coniugij dolores, quando maior, quam in nuptiis natiuitatis modus erit. Et quomodo fiet istud, inquit, quoniam virum non cognosco? Sane propter hoc erit, quoniam virum non cognosco. Nam, si cognosceres virum, non fuisset habitatio digna, vt huic ministerio seruiret, atq; adeo, quod incredula es, per hoc crede.*

IV. Hæc illi. Sed Salmero, *Euthymij in hunc locum, & aliorum forte Græcorum expositio non est recipienda.* Esto sane, inquam, nec admittatur. Non enim habebit nos difficiles. Nam & Caluinus molliuit, quantum potuit: & Beza manifestissime purgauit. Quancquam, qui perituaçiter voluit contendere, non cedit tam facile: quum eadem verba audita sunt à Zacharia: & postea Angelus exemplum Elizabethæ obiecerit, confirmandi gratia, sine dubio. Sed nos, vt dixi, facile admittimus, nullum in eo peccatum fuisse Virginis. Interea tamen Veterum nonnulli, & quidem Catholicorum, nec nullius nominis, aliter sensere: nec facti anathema ob eam causam.

V. Vasques, Euthymium sentire Virginem dubitasse, sed ab omni culpa liberam fuisse, arguit. Quia addat, non esse passam aliquam penam huius incredulitatis, sicut Zachariam: eo quod hic excusationem non haberet, cum bene nosset alias steriles mulieres genuisse: Virgo autem exemplum non nouisset, neq; haberet virginis vllius quæ prius generasset.

VI. Sed Vasques infeliciter diuinat: nos certe non credi Deo promittenti, non possumus putare sine peccato fieri. Argumentum autem nullum. Quis enim nescit: non propterea non esse peccatum, si quid non puniatur? Alioquin remissionis omnis spes præcideretur. Habuit excusationem Virgo. Esto, inquam: sed nulla excusatio peccatum tollit. Paulus habebat aliquam: imo eandem, quæ nunc prætextitur, ignorantiam: vnde se dixit veniam esse consecutum: sed peccasse tamen, & grauiter peccasse confitetur. Sed & Sara, æque nullam habebat exemplum vllius sterilis, quæ ante se concepisset, & tamen dubitando peccauit.

VII. Luca 2. cum Christum Ioseph & Maria Hierosolymis in templo reperissent, *Dixit ei mater eius, Fili, cur ita fecisti nobis? Ecce pater tuus & ego, cruciati quærebamus te. Tunc dixit ad eos, Quid est, quod quærebatis me? An nesciebatis, quod in iis quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* Hic vero humani non nihil accidisse Virgini, & Veteres nonnulli notant, & responsio Christi indicat. Theophylactus, *Ἐρωτώ αὐτὴν, ὡς ἔπος εἶπεν αὐτῆς. ὡς πῶς ἠντιλάοι- περ αὐτοῖς: Quærebant eum ne forte discessisset, seque reliquisset. Titus Bostrensis, Solliciti erant, ne forsitan ab eis discessisset, ipsosq; deseruisset. Euthymius durius, *Quid est, quod me quærebatis? Quasi errantem videlicet. Deus enim non errat. At non hæc tantum, sed & illa suspicio parum erat digna Christo. Ambrosius: Hic mater arguitur, quia adhuc quæ humana sunt, exigit.**

VIII. Sed responsio Christi, manifestam reprehensionem continet. Salmero, *Verba ipsa sunt omnino blanda: verum aliquantisper aspera, ac subacerbata. Loquitur enim tanquam illis superior, & magna cum auctoritate, vt presentes inuicere possent, se plusquam hominem esse. Quasi dicat, Quæ causa est vobis me requirendi, nisi quia me hominem esse nescitis, quem parentum affectu pro-*

quimini, neq; de natura diuina nunc humana præferenda cogitatis? Et in solam libertatem assumens, sub parentum bonorum persona, omnes filiorum creaturas, & adolescentum institutores occulte admonuit, in negotio Dei parentum ratione non esse habendam. Qui amat, inquit, patrem aut matrem plus quam me: non est me dignus: & obedire oportet Deo magis, quam hominibus. Satis diserte. Nam primo verba illa aspera, & subacerbata, non solent, imo non possunt vsurpanti, nisi aut in recedentes ab officio, aut certe à moroso aliquo. De Christo autem quicquam vel cogitare non exactissimum, nimis alienum à Christianis, Itaq; alterum tutius, vt Ioseph & Maria dedisse credantur causam. Tū autem potuim esse Maria certa esse vere Deum, & tamen non cogitare de Dei natura humana præferenda? Imo non tantum id non cogitare, sed etiam non nihil contra conari? Deniq; si hoc exemplo docuit Christus Deo magis obediendum quam hominibus. Ergo necesse est Virginem voluisse sibi potius obediri, quam Deo: eo saltem momento: vt sæpe improvidæ hominum mentes feruntur ultra limites officij, etiam sibi probe cognitij. Non enim dubitandū Mariam certissimam fuisse, Deo semper magis obtemperandum, quam sibi: imo & ipsam ita voluisse. Nam etiam verba Christi, *An nesciebatis*, non sic intelligenda sunt, quasi hæc in re eos ignorantia accutaret, sed quomodo frequentissimè obijcimus scientibus, id ipsum, quod sciunt, & cuius videntur oblitij, in hunc modum: Vos satis scitis me occupari debere in rebus Patris mei: itaq; non debetis nunc contra instare. Vt ad Rom. 6. *An nescitis, quod cui sistitis vos ipsos seruos ad obediendum, eius serui estis? Decimo, An nescitis de Elia, quid dicat Scriptura. Prioris ad Cor. 3. An nescitis vos esse templum Dei? Et sic sæpe in eadem epistola. Omnino ea phrasia significat, vel ignorantiam eius quæ sciri debet, vel aliquid non respondens ei quod scitur. Verouis modo hic intelligatur, aliquod euincitur in Virgine non omnino exactum ad officium.*

XI. Ioannis 2. *Vocatus est etiam Iesus ac discipuli eius ad nuptias. Et quum defecisset vinum, Mater Iesu dixit ei? Vinum non habent. Dixit ei Iesus, Quid mihi tecum, mulier, nondum venit hora mea.* Hic vero verba sunt, quam in præcedenti duriora, quæ non tantum reprehensionem, sed etiam reprehensione seueriorem increpationem significabant. *Ἐπιτιμῶντες τῆς μητρὸς*, inquit magnus ille Athanasius contra Arianos Orat. 4. *increpabat matrem.* Similiter Chryostomus in Matthæum Homil. 45. *ἐπιτιμῶντες αὐτῆς αἰτίῃσιν, increpauit impiorum petentem.* Irenæus lib. 3. c. 18. dixit, *repuisse.* In Euthymio Latine, nam Græce non habemus, Ioannes Hentenius vertit *corripere.* Theophylactus, *ἐπιτιμῶντες.* At hæc siue increpatione, siue correptione, siue repulsa, si absque causa, & præter meritum, hoc est, citra vllum Virginis peccatum accidisse dicitur, tum Christus ipse peccasse comperitur: quod absq; blasphemia ne cogitari quidem Christiani sunt persuasissimi. Itaq; Theophylactus, *ὅτι ἐπιτιμῶν αὐτῆν σὺν ἀλόγῳ, Ille corripit eam non absq; causa.* Porro, nemo ulla increpatur, nisi in quo est aliquid quod increpatione sit dignum. Verba Augustini 2. de Peccatorum meritis & remissione c. 26.

X. Quæris peccati genus? Etsi melius erat dissimulari, & nihil quæri præter Diuinam increpationem: vt & humanam sortem in Virgine deploraremus: & quicquid vterius cogitari potest, in honorem vnigeniti modesto silentio pateremur occultari. Nihilominus si vigeat Papista, iudicio, primo ex verbis Christi: Nam is diserte, *Nondum venit hora mea.* Tum ex Patribus: Irenæus, *Properante, inquit, Maria ad admirabile vini signum, & ante tempus volente participare compendij poculo, Dominus repellens, eius intempertiam festinationem, dixit, Quid mihi & tibi est mulier? Chryostomus notauit ἀκαταστασίας, intempertiam, impertinente precantem, vt Henricus reddidit apud Euthymium. Sed hæc ἀκαταστασία Nyssenus interpretatus est ab ætate Christi, quæ non subefferet amplius imperio materno. Oratione in illud Pauli, *Tunc filius subiicit, ἵνα μὴ τὸ αὐτὸ συμβῆτε ἡμῖν ὡς συνέβη αὐτῷ, περὶ τῆς ἡλικίας, ὡς περὶ τῆς αἰῶνος, πῶς μοι, σὶ, γυναικί, μὴ καὶ τῶν τῆς μετῆς ἡλικίας ἐπιτατῶν ἐστὶν ἡλικίαι, ὡς περὶ τῆς μετῆς ἡλικίας, ἢ τὸ αὐτὸ κατὰ τὸ παρεχόμενον τῆς ἡλικίας καὶ αὐτῆς ἐξουσίας, Maternum consilium, vt quod minime in tempore adijceretur, reiecit, dicens, Quid mihi & tibi, mulier? Nunquid etiam hæc meam ætatem regere vis? an nondum mea venit hora, quæ præbet ætati vt imperet, & sit sui iuris?**

XI. Et tamen etiam vterius, obseruatur non nihil accedens ad vanam gloriam Chryostomus in eum locum Ioannis. *Ἐοῦλετε καὶ ἐμεῖς οὐκ ἀποκρίσασθε, καὶ ἰαυτὸν λαμψάνετε ὡς ποιοῦντες ἡμεῖς, & πῶς αὐτῶν, Voluit de iis bene mereri, seque ipsam clariorem fieri per filium, & τὰς τῆς ἀποστόλων ἐπιτατῆς, καὶ ἡλικίας καὶ αὐτῆς ἐξουσίας, λέγοντες, θεῶν σεαυτῶν τὸ κῶσμα, & οὐδὲν τῶν δόξων τῶν δόξων, ὡς περὶ τῆς ἐξουσίας, & τῆς ἐξουσίας, & τῆς ἐξουσίας.* Forte & non nihil humani assa est, vt & fratres eius quum dicerent, *Ofstentato te ipsum mundo, volentes eius miraculis famam quaerere.* Nec Augustino deest sua coniectura; de Symbolo lib. 2. c. 5. *In primo miraculo tentauit illa scemina, iubere se filio posse tanquam mater, domina (an, & domina) quæ se agnoscebat ancillam: Fili, ait, desicet illis vinum: fac rursus, vt aqua conuertantur in vinum.* Abite nunc Iesuitæ & Augustinum vindicare Papistas. At quomodo ille, qui putauit virginem nimium sibi arrogare, quum filio iure matris imperare vellet: quomodo, inquam, ille Papistas toleraret, volentes, vt nunc, nunc etiam, quum sederet ad dextram Patris, illa iura matris imperet?

XII. Hic Gerardus ardet totus, & aduocat vndiq; subsidia Maldonati, Toleti, Canisij. Primo probari sibi postulat, Mariam à Christo vere reprehensam. Deinde ipse non reprehensam disputat. Hoc posterius videbo. Sed enim in priori, cur postulat nos adum agere? Reprehensam enim virginem tum solus indicauit textus *Quid tibi & mihi mulier?* Tum vero Patres asserunt. Sed hæc frigidæ probationes feruidus appellat Iesuita. Cur ergo frigida ipsa Domini verba? Nimirum Tolerus dicit hæc phrasin ex seneg; contemnentis esse, neque reprehendentis. Et probat exemplò dæmonum, qui Matth 8 *Quid nobis tecum, Iesu Fili Dei?* clamant, quum tamen Iesum non contemnerent.

XIII. Enimvero nonnulli hæc verba sunt torquee conari, quasi dicta hoc sensu: *Quid tua interest, aut mea, quod nuptiis vinum deficiat?* Sed hoc nunquam admittant Papistæ, qui mirantur Virginis promptam charitatem quæ de alijs esset sollicita & recte. Sed nos addimus, nullo id vnquam aut Hebræo, aut Græco, aut Latino exemplo fictum esse. Nam, vt sæpe eadem phrasia occurrit in Scripturis, ita nunquam nisi ἐπιτιμῶντες. Est, ne sim prolixior, retundat nunc suis verbis acutior Iesuita stupidioris Iesuitæ peritaciam. Salmero in hunc ipsum locum probat multis Scripturarum exemplis, similes loquutiones non significare, hoc ad te vel ad me non per-

qui id fieri potuit non à Virgine, sed à fratribus Domini, quos Ioannes capite septimo, negat in eum crididisse. Virgine non conscia. Imo Canisius censet hunc nuncium à nemine missum, sed sua sponte significasse Christo matrem & fratres eum conuentum velle. Præterea, nuncium posse accusari, ob non legitime obitam legationem.

XXV. Et à Christo quidem vituperatam fuisse matrem, non opus erat Gerardum negare. Quis enim nostrum asserit? Quod si ea in re monitore nobis opus esset, tamen Gerardorum myriadibus, vnum longe præferremus Chrysoctomum, qui non ad Mariæ tantum, sed & ad fratrum contemtum, hæc Christi verba pertinere negat: hom. 45. in Matthæum, *ἰπισθὴν ὅτι ἂν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ ἀδελφὴν τῆς μητρὸς αὐτοῦ*. Quoniam ad eum attendebant tanquam merum hominem, & inani gloria tentabantur, morbum eum sanat, non ad contumeliam respondēs, sed ad emendationem. Et in Ioannem homil. 20. Dixit, Quæ est mater mea: & qui sunt fratres mei? *ὅτι ὁ υἱὸς τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ*. Non quo matrem contumelia afficeret: sed ut vel maxime ei prodesset. Similiter Theophylactus in Matthæi 12. *ὅτι ὁ υἱὸς τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ*. Nulla contumelia matrem afficit, sed corrigi ambitiosum, & humanum animum. Hæc illi nos docent: & docent multo certius, quam Gerardus *λαὶω τὴν κτλ*. Sed vtrumque docent: & nulla contumelia Virginem affectam: & correptam tamen: quorum alterum duntaxat Iesuita voluit.

XXVI. Non peccasse Mariam manendo foris, consentimus. Sed misso nuncio non peccasse, magnum quid præstiterit Iesuita, si probet. Nam Patres contra sunt. Potuit, inquit, fieri non à Virgine. Agnosco: sed vicissim agnoscat ille, fieri potuisse à Virgine. Et agnoscat iterum, non eo quemquam excusari, quod potuerit ab eo aliquid non fieri: sed quod omnino non factum sit. Sicut enim potuit Petrus non dehortari Christum ab itinere Hierosolymitano: potuit eundem non negare: potuit Iudas ipse non tradere Christum, & non peccare. Nectamen propterea extra noxam, aut Petrus, aut Iudas, aut Adam. Sed Canisius aperte mendacij Marcum arguit, quum negat nuncium à quoquam missum. Nam Marcus diserte asserit. Non legitime obitam legationem, vnde coniecit? Quamquam potuisse non negarim. Sed potuisse etiam Gerardum hæc tam inepta non effutire, facile crediderim: imo potuisse etiam virum bonum esse, nec se suam fieri, facile mihi persuadeo. Nec minus tamen & Iesuitam factum doleo: & hæc absurdissima absurdistime scripsisse indignor.

XXVII. Nec vero hæc absurdum: sed & ad Christi passionem nonnihil Patres obseruare visi sunt in Virgine paululum ab officio defleatens. Origenes hom. 17. in Lucam. *Deinde Simeon ait: Et tuam ipsius animam pertransibit gladius. Quis est iste gladius, qui non aliorum tantum, sed etiam Mariæ cor pertransit? Aperte scribitur, quod in tempore passionis omnes sint Apostoli scandalizati, ipso quoque Domino dicente: Omnes vos scandalizabimini in nocte hac. Ergo scandalizati sunt vniuersi, in tantum, ut Petrus quoque, Apostolorum princeps tertio denegaret. Quid putamus quod scandalizatis Apostolis Mater Domini à scandalo fuerit immunis? Si scandalum in Domini passione non passa est, non est mortuus Iesus pro peccatis eius. Si autem omnes peccauerunt, & egent gloria Dei, iustificati gratia eius, & redempti, utique, & Maria illo tempore scandalizata est. Et hoc est, quod nunc Simeon propheta, dicens: Et tamen ipsius animam, quæ scis absque viro peperisse te virginem: quæ audisti à Gabriele, Spiritus Sanctus veniet super te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi, pertransibit infidelitatis gladius, & ambiguitatis mucrone ferieris, & cogitationes tuæ in diuersa lacerabunt, quum videris illum, quem filium Dei audieras, & sciebas absque semine viri esse generatum, crucifigi, & mori, & supplicium humanis esse subiectum. Theophylactus in 2. Luca non abhorret ab hac sententia, in ea verba Simeonis, *καὶ ἡ ψυχὴ σου ἔσται ὡς ἡ ψυχὴ τῆς μητρὸς σου*. Forte, dolor ob passionem: καὶ ἡ ψυχὴ σου ἔσται ὡς ἡ ψυχὴ τῆς μητρὸς σου. ὅτι καὶ ἡ ψυχὴ τῆς μητρὸς σου ἔσται ὡς ἡ ψυχὴ σου. Forte & gladius dicitur scandalum, quem passa est, quum vidit Dominum crucifixum, forte enim intra se agitabat, quomodo hic, qui sine viri semine genitus est, qui miracula parauit, qui mortuos excitauit, crucifixus est, & mortem passus, & conspuus? Virtus Bostrensis. Gladij nomine tentatio, cogitationumque fluctus, & mentis agitatio, hoc loco designatur. Simeon namque sacra Maria Virgini varicimatur, post luculentum illud Gabrielis testimonium, post arcanam diuinæ conceptionis notitiam, post eundem tot illustrium miraculorum demonstrationem, quando cruci assistet, factaque & dicta quæstum se offerent, cernet & audiet, quandam animi titubationem ipsi obrepturam.*

XXVIII. Citat etiam Salmero tract. 43. tom. 3. Chrysoctomum in Psalmum 13. *Quando Christus fuit crucifixus, non fuit, qui faceret bonum, discipuli omnes fugerunt, Ioannes nudus recedit, Petrus negat, ipsius Mariæ matris animæ gladius dubitationis pertransit.* Basilium Thom. p. 3 q. 27. art. 4. Dicit Basilium in Epistola ad Optimum, quod beata Virgo assistens cruci, & aspiciens singula post testimonium Gabrielis, post ineffabilem diuinæ conceptionis notitiam, post ingeniem miraculorum ostensionem, animo fluctuabat, ex una scilicet parte videns eum pati abiecta, & ex alia parte considerans eius miracula. Autor Questionum Noui Testamenti, quæ tribuuntur Augustino, quæst. 73. *Quod autem adiecit, dicens, & tuam ipsius animam pertransibit gladius, ut reuelentur multorum cordium cogitationes, hoc utique significauit, quia etiam Maria, per quam gestum est mysterium incarnationis Saluatoris, in morte Domini dubitaret, ita tamen, ut resurrectione, honore & virtute firmaretur, omnes stupore quodam in morte Domini dubitarent, non tamen in dubitatione manerent.*

XXIX. Non hic nullus est, numerus, nec nihil vitiorum, quibus etiam Salmero addit Amphilochoium. Et sane verisimile est, eam, quæ vnus, aut alterius diei absentiam pati non potuit, ut se non sentiret *ἰδὼν ὁ υἱὸς αὐτοῦ*, cruciatam, mire concussam fuisse, quum cruci affixum contemplata est. Adeoque Papistæ dicunt ostentari nunc Hierosolymis locum, vbi spatio defecerit præ animo angore Quod si est, tum qui potuit fieri, vt non oblita esset resurrectionis, quam non minus diserte Christus prædixerat, quam mortem?

XXX. Sed hæc Patrum testimonia Gerardus tractatu decimo secundæ patris eludit, magno verborum profluvio, inani rerum substantia. Concedit Patres tribuisse Mariæ dubitationem: at non in fide. Quamlibet autem dubitationem, negat esse peccatum. Quam ergo dubitationem? Admira-

tionis, inquit, & naturalis pietatis. Sed effugium est vanissimum: nam *καὶ δαλιμα* Theophylactus dixit: & Origenes, qui etiam addit infidelitatis gladium. Intelligi autem peccatum, collige ex Origene, negante pro Mariæ peccatis mortuū Christū, si Maria non esset scandalum passa in passione. Ex Chrysoctomo, qui non fuisse qui faceret bonum, inde colligit. Sed oppono Gerardo, Salmeronem. *Dura est interpretatio eorum, qui dicit horum Patrum intelligenda volunt de eodubitationis genere, quod non ex infidelitate procedit, sed de habitatione stuporis, qua ingentem admirationem commuari solet. Quod certe violentum est. Nam apertam faciunt mentionem de dubio infidelitatis, & de scandalo, quod in cruce perpeffus est.*

XXXI. Quid ergo? Nempe præstabat necdum secare quam in soluendo frustra laborare. Commodius est, inquit Salmero, dicere, vel hos Patres liberius suo tempore loquutos fuisse, quo non satis explorata erat, atque comperta B. Virginis sanctitas, atque constantia fidei, vel Origenem verba Evangelica in iniuriam Mariæ detorsisse, & ceteros omnes Patres Origenem secutos fuisse, & rationes eius frivolas esse & infirmas. Certe, inquam, Commodius. Bene Salmero, Commodius: quod vnum Papistæ curant. At non verius, quod Catholici querunt. Nam, quæ causa est, vt non fuerit Origeni, Amphilochio, Chrysoctomo, Basilio, Theophylacto, Tito Bostrensi, alijs, æque nota Virginis sanctitas ac Salmeroni? Aut, quis credat rem gestam certius cognitā post secula sexdecim, quam ab initio, aut paucioribus post initium seculis? Maxime, quum ne hodie quidem vlla habeatur pro fundamento Scripturæ autoritas certa? Nam ita fit, vt ex Traditione haberi necesse sit. Qui autem ex Traditione, si non per manus? Et qui per manus, si non à primis? Nisi forte nouas à Montano didicerint reuelationes: & rursus ad Brigitas reuoluamur. Sed hæc non est necesse prolixius disputari: Nam effrænis audacia perumpit omnia: neque rationis leges vllas magis curat, quam aranearum telas Tabani.

CAP. XIV.

Testimonia Veterum de Virgine peccatrice.

I. Superfunt Veterum testimonia, quæ, etsi iam multa habemus: tamen placet nonnulla præterea addere, & aduersariorum strophas confidere. Tertullianum de carne Christi, audiuius capite præcedente. In hoc Rhenanus annotauerat hoc libro sunt quæ euariant à placitis recentium Theologorum: vt quod de fratribus loquens dicit, Matrem quoque non adhaesisse Christo, cum ab initio statim omnem illi facilitatem tribuant Theologi isti, quos Scholasticos appellant. Quamquam à Tertulliani sententia, præter Origenem, non ita abhorrent diuus Augustinus, & Ioannes Chrysoctomus, Quod Renatus Laurentius descripsit, nec contradixit. At Pamela calumnie insinulat. Qui vero? Nempe ita placet, vel meridie solem non cernere. Atqui, inquit, potest intelligi de adhaesione perpetua in Christi concionibus, & quod sequitur, incredulus est eorum, ad fratres Domini. Illud verum: non enim videtur negare Tertull. matrem Filio per charitatem adhaesisse. Sed defectum tamen in eo obseruat, quod mater, multo propinquior quum esset, tamen esset Christo minus assidua, quam Martha & Maria. Alterum autem de infidelitate habet non nihil prima fronte verisimile. Sed nihil obstat, quominus communis sit defectus, quum accusatio sit communis: illud sane negari non potest, importunitatem imputari æque Virgini ac fratribus. Ac proinde Tertullianum aliter sensisse, quam Scholasticos Theologos, vt Rhenanus annotauit.

I. Melchior Canus Locorum lib. 7. c. 1. primo. *Sancti omnes, qui in eius rei mentionem inciderunt, vno ore asseuerarunt beatam Virginem, in peccato originali conceptam: Hoc videlicet Ambrosius astruit super Psalmum centesimum decimum octauum, concione sexta: Hoc Augustinus super Psalmum trigessimam quartum, in illum versiculum: Ego a. cum mihi molesti essent. Et libro secundo de Baptismo paruulorum capite 24. & decimo super Genesim ad literam, capite 18. & libro tertio contra Iulianum capite 9. Hoc Chrysoctomus super Matthæum: hoc Eusebius Emisenus in secunda concione natiuitatis Domini. Hoc Remigius super Psalmum 21. & Maximus in sermone de Assumptione Beate Virginis, astruere. Idem quoque, affirmat Beda in homilia super missus est. Anselmus in libro cur Deus homo, capite 16. Bernardus in Epistola ad Lugdunenses centesima septuagesima quarta. Erhardus Episcopus & Martyr in concione quadam de Natiuitate beate Virginis. Sanctus Antonius Paduanus in concione etiam de natiuitate eiusdem sanctæ Virginis, Sanctus Bernardus in sermone suorum opere tertio: in tractatu de beata Virgine, concione quarta. Diuus Bonaventura tertio Sententiarum, distinctione tertia, qua llone prima. Diuus Thomas tertio parte, questione vigesima septima, articulo secundo. Diuus Vincentius in sermone de Conceptione Beate Virginis. Diuus Antonius 1. p. 8. Damascenus libro tertio sententiarum suarum. Hugo de Sancto Victore de Sacramentis p. 2. c. 4. Hæc Canus: ad extremum negans quemquam sanctorum contra venisse. Vbi ergo consensus Catholicus, quem cum libet supra cælos extollunt aduersarij? Sed horum autorum nos iam nonnullos recitauimus. Addamus alios.*

III. Augustinus de Genesi ad literam, lib. 10. cap. 18. *Quid incoquinatus illo utero Virginis, cuius caro, etiam si de peccati propagatione venit, non tamen de peccati propagatione concepit: En tibi diserte carnem Beate Virginis, venientem de propagatione peccati? Sed alibi Gerardus, ab Augustino exceptam dicit Virginem. At nos hanc exceptionem alias examinauimus. Tum autem exceptio dici nullo modo potest. Nam exceptio est à regula generali. At hic nulla regula est generalis: sed particularis de Virgine enūnciatio. Certe qui Virginem dicit conceptam in peccato: & postea eandem neget conceptam in peccato: nulla eum mens sana dicit exceptionem facere, sed potius sibi fore de contradicere. Quod de Augustino vix honestum cogitare.*

IV. Huic loco alius eiusdem Augustini similis est 3. contra Iulianum lib. 9. *Si sine dubio caro Christi, non est caro peccati, sed similis carni peccati: quid restat, vt intelligamus, nisi ea excepta omnem reliquam humanam carnem esse peccati: Et hinc apparet illam concupiscentiam, per quam Christus concepit nobis, fecisse in genere humano propagationem mali: quia Maria corpus, quamuis inde venerit, amen eam non traiecit in corpus, quod inde non concepit. Ceterum corpus Christi inde dictum esse in similitudine carnis peccati, quia omnis anima hominum caro peccati est: quis quis negat, & carnem Christi, ita carni hominum?*

erat nascentium hominum caterorum, ut asserat utramque esse puritatis aequalis, detestandus hareticus invenietur. Nota corpus Mariæ inde venire ad est, ex concupiscentia, quæ propaginem mali facit: quomodo prius eius caro dicebatur venire de propagatione peccati. Nota, excepta carne Christi, omnem humanam carnem esse carnem peccati. Ideoq; & Virginis. Nam hæc apud Augustinum diferta.

V. Bellarminus fatetur carnem Virginis, fuisse carnem peccati: nec tamē in primo instanti creationis animæ eius, non fuisse illi gratiam iustificationis infusam, quæ peccati originalis macula omnino omnino aditus præcluderet. Neq; peccati carnem eam dici, quæ peccatum in se habeat, sed, quæ ex se, & ex natura sua peccatum haberet, nisi gratia illud excluderet, item quæ non sine libidine parentum propagata est: quæq; si naturali ordine gignat, peccatum in prolem omnino traiciat.

VI. Sed iam pridem multis documentis compertum est, Iesuitas multa ingeniose comminisci, quibus insectant in suas partes, tum scripturæ sententias tum Patrum testimonia. Verum nos nunc de Partum Veterum sententia loquimur: itaq; Bellarmino non idingerendum, quod ipse excogitavit: sed docendum, id Patribus aliquando in mentem venisse, hoc est, iam olim nominatam eanotione carnem peccati. Nam si recens est inuentum, plausum quidē inter Papisticos, subtilitas merebitur: sed non efficiet tamen, ut ita senserint Patres. Non sensisse autem in hunc modum Patres doceo: primum ex hoc ipso Augustini loco: ubi Christi caro, comparatur carni omnium reliquorum hominum, nulla distinctione facta, & negatur hæc, esse puritatis æqualis cum illa. Nam id significat, carnem peccati inrelligunt ratione impuritatis, quæ non erat in Christo, est autē in reliquis hominibus. At aduersarij, & puram, & perfecte puram appellant Virginem. Deinde à concupiscentia eam carnem hominum dicit esse, & quidem eiusmodi concupiscentia, quæ facit propaginem mali. At, quæ caro ita est caro peccati, ut peccatum in se non habeat, in ea nulla facta est propagatio mali. Nam propagatio actualis est, non autem potentia quedam.

VII. Secundo, ab omnium interpretum sententia, qui illud Pauli s. ad Rom in similitudinem carnis peccati, exposuerunt. Nemo est enim, qui non carnem peccati interpretatus sit carnem conceptam cum peccato, & peccato obnoxiam. Ambrosius. Hæc est similitudo carnis: quia quamvis eadē caro sit, quæ nostra: non tamen ita facta in utero est: & nata, sicut & caro nostra. Est enim sanctificata in utero, & nata sine peccato, & neq; ipse in illa peccavit. Ideo enim virginis uterus electus est ad partum Dominicum, ut in sanctitate d'fferret caro Domini, à carne nostra (sic enim legendum, non ut Costerus edidit, in carne nostra) in causa enim similis est, non in qualitate peccati substantia. Propterea ergo similem dixit, quia de eadem substantia carnis, non eandem habuit naturam: quia peccato subiectum non fuit corpus Domini. Expiata est enim à Spiritu sancto caro Domini, ut in tali corpore nasceretur, quale fuit Adæ ante peccatum. Chryostomus ἐπιδοὶ γὰρ εἶπε ἀμαρτίας, διὰ τὸ καὶ τὸ ὁμοίωμα τῆς κατὰ τὸν ἄμαρτωλόν σάρκα εἶναι τὴν Χριστοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἰδοὶ τῆς ἡμετέρας τῆς ἀμαρτίας, ἀμαρτίας τῆς ἡμετέρας. Quoniam dixit peccati, ideo in similitudinem posuit. Neq; enim peccatricem carnem habuit Christus: sed similem nostræ peccatrici, absq; peccato tamen. Theodoretus. Naturam enim humanam accepit: sed peccatum humanum non accepit: & ideo quod acceptum est, non similitudinem carnis, sed similitudinem carnis peccati appellavit. Cum enim eandem quam nos haberet naturam, non habuit eandem quam nos sententiam & mentem. Sedulus, Nam naturam quidem corporis nostri habuit: pollutionem peccati, quæ ex concupiscentia motu conceptis traditur, omnino non habuit. Autor Dكتور & Interpretationum parabolarum Euangelij apud Athanasium quæst. 9. ὁμοίωσιν γὰρ καὶ πέντα ἢ ἑπτὰ πίνη σαρξὲς τῆς Χριστοῦ τῆς ἀδραπίνης σαρξὲς, καὶ τὸ τῆς ἀδραπίνης σαρξὲς τῆς ἀμαρτίας τῆς ἀδραπίνης. Nam humana caro Christi similis fuit omnino humana carni, quatenus homo fuit: At peccatrix non fuit, sicut caro nostra. Thomas, Non enim habuit carnem peccati, id est, cum peccato conceptam: quia caro eius fuit concepta per Spiritum Sanctum: qui tollit peccatum. Dominicus à Scotto, Caro peccati, Hebraei mus est, pro eo quod est, caro peccatrix, vel caro peccato obnoxia. Et post, Sed ait, in similitudinem carnis peccati, quoniam neq; contraxit, neq; fecit, neq; ut est post ad Corinth. s. peccatum novit. Hæc, quæso, qui poterunt conciliari cum Bellarmini sensu? Nam certe quæcumque in carne Christi agnoscunt Patres, eadem de carne Mariæ prædicari poterunt, si verus est sensus. Non enim habuisset σάρκα ἀμαρτίας: id est peccatricem: nec peccato subiectam: Non habuisset eandem quam nos sententiam, & mentem. Denique sanctificatam ab utero, & sine peccato humano. Atqui ob has omnes causas asserunt Christum factum in similitudine carnis peccati, non in carne peccati. Quomodo ergo Maria in carne peccati, & non in similitudinem carnis peccati?

VIII. Tertio id ipsum probatur, quia solennis est fides, peccato re ipsa obnoxium esse omnem, qui venit ex concupiscentia, quam fecisse hic docet mali propaginem. Alias iam nobis exclamavit Fulgentius de fide ad Petrum. Firmissime tene, & nullatenus dubites, omnem hominem, qui per concubitum viri, & mulieris concipitur, cum peccato originali nasci. Ambrosius apud Augustinum c. 40. lib. 2. contra Pelagium, & Celestium. Servatum est, ut ex viro & muliere, id est, per illam corporum commixtionem, nemo videatur expers esse delicti: qui autem expers delicti, expers est etiam huius conceptionis. Ipse Augustinus contra Iulianum lib. 2. Ex hac lege carnis repugnante legi mentis, nihil Christi corpus attraxit, quia non ex illa Virgo concepit. Ex hac lege carnis repugnante legi mentis, eandem legem prima natiuitate nemo non traxit, quia nisi ex illa muliere nulla concepit. De Genesi ad litteram, lib. 10. cap. 18. Corpus Christi, quamvis ex carne semina assumptum est, quæ de illa carnis peccati propagine concepta fuerat: tamen quia non sic in ea conceptum est, quomodo fuerat illa concepta, nec ipsa erat caro peccati, sed similitudo carnis peccati. In Ioh tract. 4. Quis innocens: Quantum innocens: omnes ex illa traduce veniunt, & ex illa propagine, de qua cantat gemens David. Ego in iniquitate conceptus sum, & in peccatis mater mea in utero me aluit. Solus ergo ille agnus, qui non sic venit. Non enim in iniquitate conceptus est, quia non de mortalitate conceptus est, nec eum in peccatis mater eius in utero aluit, quem virgo concepit, virgo peperit.

IX. Ergo inconsiderate Bellarminus respondebat ad Augustinum, Augustino subijciam illum sine Eusebio Emilianum, ut videtur, siue Casariū Arelatensem, ut Bellarminus cenlet: siue ut Baronius, & quidem verissimi-

lius, Eucherium Lugdunensem hom. 2. de Natiuitate Domini. Exulta mater salutis humana: & paulo post: initiator omnium rerum abs te initiator, & profundendum pro mundi vita sanguinem de corpore tuo accepit, etc. de te sumptis quod etiam pro te soluat. A peccati enim veteris nexu per non est immunitas nec ipsa genitrix redemptoris.

X. Bellarminus responderet, illud per se, significare ex vi generationis, siue ex natura, non ex gratia. Imo confundit Sophista per se & a se, quæ distinguuntur. Potest per se iustus esse, qui tamen non sit à se. Opponuntur enim a se, & aliunde, item per se, & per aliud. Humanitas Christi à se non habuit, ut esset pura: sed à Spiritu Sancto. At habuit eadem ut esset sancta per se, quia nullo habuit opus Mediatore. Reliqui autem homines, neq; à se habent, sed à gratia Dei: neq; per se, sed per Christum. Hoc ergo voluit Emilianus, Mariam Virginem in nexu fuisse peccati, ut reliquos homines: sed factam immunem, ut reliquos homines: nempe per Christum, qui pro ea soluerit, itidem ut pro omnibus.

XI. Addo Damascenum & Anselmum. Damascenus ergo Orthodoxæ fidei lib. 3. c. 2. Μετὰ τὴν συγκάτησιν τῆς ἀρχῆς παρ' ἡμῶν, ἀνδρῶν ἐπιλήθων ἐπ' αὐτῶν, καὶ τὸν Κυρίου λόγον, ὃν εἶπε ὁ ἄγγελος, καθύπερθε αὐτῶν. Post asserit sanctæ Virginis, Spiritus Sanctus superuenit in eam (iuxta sermonem Domini, quem dixerat Angelus) purgans eam. Hic tu mihi fraudem aduerte. Nam illud καθύπερθε αὐτῶν, siue interpretis Fabri Stapulensis vitio, siue alicuius corruptionis fraude, in editione Clichthouei, redditur instruens ipsam. Et vide, quanti sit fontes consulere. Porro Bedam Clichthoueus scholijs in eum locum citat in hæc verba, Quia Spiritus Sanctus, cor illius, cum implevit ab omni actu concupiscentia carnalis temperavit: emundavit à desideriis temporalibus: ac domus celestibus mentem illius consecrauit, simul & corpus. Cui strenue sese Clichthoueus opponit.

XII. Anselmus, quem vulgo faciunt autorem festi Assumptionis, libr. de Conceptione Virginis cap. 14. semen de Virgine sumptum asserit esse mundum quamvis de massa peccatrice. Et 15. Nulla ratio, nulla veritas, nullus intellectus permittit, ad hominem de Virgine conceptum de peccato masse peccatricis, quamvis de illa sit assumptus, aliquid potuisse aut debuisse accedere. Et 20. Deus assumpsit hominem de massa peccatrice sine peccato, velut azymum de fermentato. Idem lib. 2. Cur Deus Homo, cap. 16. hanc enunciationem declarandam proponit. Qualiter de massa peccatrice, & humano genere, quod totum infectum erat peccato, hominem sine peccato, quasi azymum de fermentato, Deus assumpsit. Nam licet ipsa hominis eiusdem conceptio sit munda, & absq; carnalis delectationis peccato, virgo tamen ipsa, unde assumptus est, est in iniquitatibus concepta, & in peccatis concepit eam mater eius, & cum originali peccato nata est: quia & ipsa in Adam peccavit, in quo omnes peccauerunt. Et post, Virgo illa, de qua ille homo assumptus est, de quo loquimur: fuit de illis, qui ante necessitatem eius per eum mundati sunt à peccatis, & in eius ipsa munditia de illa assumptus est. Rursus, Si moriturus non esset, virgo, de qua assumptus est, munda non fuisset quoniam hoc nequaquam valuit esse, nisi veram eius mortem credendo. Iterum. Verè moriturus erat: quia si vere non fuisset moriturus, non fuisset vera fides futura mortis eius, per quam & illa virgo, de qua natus est, & alij multi, mundati sunt à peccato.

XIII. Hæc Anselmus: iam tum tamen nimium Papista. Gerardus primo opponit alios ex eodem locos. De Conceptu, cap. 16. Decebat, ut illius hominis conceptio de matre purissima fieret. Nempe decens erat, ut ea puritate, qua maior sub Deo nequit intelligi, virgo illa niteret, cui Deus pater unicum Filium suum ita dare disponebat. At si quando fuit peccato polluta: tum intelligi potest sub Deo puritas maior eius puritate. Item in 2. ad Corinth. c. 5. Omnes mortui sunt in peccatis, nemine prorsus excepto, demta matre Dei, siue originalibus, siue etiam voluntate additis, vel ignorando, vel sciendo, nec faciendo quod iustum est. Tertio, festum Natiuitatis, quod Anselmi ævo per vniuersam Ecclesiam celebrabatur: unde fit non verisimile Anselmum asseruisse, eam natam in peccato originali. Hæc Gerardus opponit: nam solutiones postea videbimus.

XIV. Respondeo ad primum locum; Anselmum puritatem in Virgine intelligere postquam mundata fuit: quod ipse Anselmus eod. c. dicit esse factum per fidem. Qualiter, inquit, virgo eadem per fidem ante ipsam conceptionem (nimirum Christi) mundata sit, dixi. At inquam, Angelus non sunt mundati per fidem: Concludam, ne igitur nolle Anselmum Mariam mundatam per fidem: Iesuita aliquis ita insanit. Sed Anselmus credidit Mariam conceptam fuisse in peccato: & tamen postea tanta præditam, siue potius donatam munditia: ut sub Deo nulla esset maior. Quamquam hoc ipsum nimis profuse. Sed nihil ad nos: nunc quidem, quum non exacte quid verum sit, inquiramus: sed quid Anselmo sit visum. Alter locus ex secunda ad Corinthios, magis vgeret, si nihil haberet suspecti. Simeon Codurus, vir doctus, autoritate cuiusdam Simeonis Fontani, docet hæc Anselmo Commentaria tribui falso, & esse Heruci cuiusdam, secularis tribus Anselmo recentioris. Ast ego Fontanum non vidi: sed feculscunq; sit is liber, a usim sacramento contendere, hæc verba, Demta matre Dei, esse additum glossæ. Non tantum, quia Anselmus aliter docet: sed etiam, tum, quia, insolens est phrasis, nemine prorsus excepto, demta matre Dei, quæ verba primo videntur exceptionem tollere, deinde admittere: tum etiam, quia contra Pauli locum, qui tum explicatur; eo enim docetur, Si Christus mortuus est pro omnibus, ergo omnes mortuos esse. Nam si ex posteriori membro excipit Virginem: erit & ex primo excipienda. Quod est absurdum. Deniq; si essent Anselmi ea verba: tamen non præponderaret locus, ubi obiter tantum id attingitur, ijs locis, ubi ex professo eadem res tractatur. De festo Natiuitatis, primo non constat, utrum ab vniuersa Christianitate fuerit tum temporis celebratum. Deinde, non constat quid de eo Anselmus senserit. Tertio, ut conceptionis festum negant inferre Virginem omni peccato liberat: sic dici potest de Natiuitate. Deniq; contra diferta Anselmi verba, quid coniecturæ prodesse possunt?

XV. Nunc Gerardii solutiones audiamus. Illa ex 18. secundū, Cum Deus homo, verba esse cuiusdam Bossij colloquentis, in speciem obiectionis, quam longe post Anselmus ipse soluat: nempe Virginem redemptam fuisse, & sanctificatam sanctificatione filij: eam autem non dedisse filio sanctitatem sed accepisse ab eo: & purgatam fuisse ab omni sordē, hoc est, præseruatā. Secundo, Anselmum loqui de prima conceptione in semine: non de secunda per quam factus formatur, inducta anima. Natam autem in peccato originali

ginali, no
sed de pri
tur anima
XVI. S
attingunt
concedo ve
sed questio
nem aperui
felicet, quia
rat peccato,
Non ergo
vt ratio red
fimo fo
non em
que post
ise deont
per se man
mari man
pium, & s
postior eua
fatur, quom
Bolonis, qu
nem
XVII. E
ceptio, vna
ficus veteri
nitione,
fuis tantor
etiam, vna

ginali, non posse intelligi defecunda natiuitate, quum exiuit ab utero: sed de priore natiuitate, quum corpus incipit formari, ante quam infundatur anima: quomodo Matth. 1. *Quod in ea natum est, de Spiritu Sancto est.*

XVI. Sed hæc solutiones sunt inutiles: primo, quia vnum solum locum attingunt: quum tamen multo plures sint recitati. Secundo ad priorem, concedo verba illa esse Bosonis interrogantis. At nego esse obiectionem: sed quæstionem enucleandam. Audi: *Sicut eorum que supra dicta sunt, rationem aperuisti: sic peto ut eorum que sum quæsiturus, rationem ostendas. Primum scilicet, qualiter de massa peccatrice, & humano genere, quod totum infectum erat peccato, hominem sine peccato, quasi azymum de fermentato Deus assumpsit.* Non ergo obiectio est, impugnans aliquid ab Anselmo dictum, sed quæstio ut ratio reddatur quæstionis, quæ ponitur pro certa. Itaque fallum ab Anselmo solui: sed verum explicari. Quæ autem verba Gerardus citat: imo non citat, sed indicat, & quidem fidelitica: ea pertinent ad obiectionem, quæ postea facta est. *Placeret mihi multum quod dicit, inquit Boso, nisi cum ipse debeat à seipso habere munditiam à peccato: videtur eam habere à matre: & per se mundus non esse, sed per illam. Tum non ita est, Anselmus ait: sed quoniam matris munditia, per quam mundus est, non fuit nisi ab illo: ipse quoque per se ipsum, & à se mundus fuit.* Ita Anselmus. Sed Iesuitæ miscent omnia: si quæ possint euadere, si quo modo possint imposturam facere. Et quid tergiuersatur, quum libro de Conceptu Virginis eadem occurrat phrasis, non iam Bosonis, qui nullus tum loquitur, sed ipsius Anselmi scribentis ad Bolognam.

XVII. En tibi vero in secunda solutione *ἕμμιον*. Non tantum gemina cōceptio, vna seminis, altera animationis, quam à Bellarmino, imo à Scholasticis veteribus, iam pridem audieramus, sed & natiuitatē duplicem ante animationem, alteram ab utero egressu. Et neget quisquam multum debere Iesuitis tantorum mysteriorum autoribus. Nimirum oportuit. *Να εἶδος δὸ θῆρος & αἰτόπιον, πῶς ἀποκεῖται.* Pergite vero, Iesuitæ, & monstra monstris cumu-

late. Atqui Anselmus distincte agit de conceptione, & Natiuitate, & pene verba mutuatur à Dauide. *In peccatis concepit eam mater eius, & cum originali peccato nata est.* Ludant Lolita pro arbitrio: at sani homines audaciam contemnent. Nam quod ex t. Marthæi natum citat, ridiculum est. Quid enim nostra, si vertendo nugatus est interpres, potius quam serio egi? Quamquam ne ille quidem tam indultus nugis, ut natiuitatem in utero distingueret ab animatione, aut conceptione, nimirum, ut ne nihil haberent Iesuitæ, in quo suam exercerent solertiam.

XVIII. Desino, in Ioanne de Turrecremata in Canonem *Firmissime*, de Consec. dist. 4. *Plane verum dicit hic clarissimus Doctor (Bonauentura Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, Doctor singularissimus, qui pro sui excellentia & deuotione dictus Seraphicus Doctor) quod hæc (sententia de Virginis Originali peccato) communior sit inter Doctores, qui clarissimi in Theologia floruerunt. Quod apertissimum erit, si quis voluerit excellentiorum doctorum, tam scribentium super Sententias, quam exponentium sacram Scripturam dicta perquirere, reperiet quasi omnes hoc tenere.* Et nomina subiicit. Magistrum sententiarum, Hugonem, Gulielmum Antifiodorensem, Præpositum, Gulielmum Cancellarium Parisiensem, Alexandrum de Halis, Albertum Magnum, Thomam, Bonauenturam Cardinalem, Petrum de Tarrantasia, Durandum, Petrum de Palude, Egidium de Roma, Ioannem Tentonicum, Bartholomæum Brixiensem, Hugonem Archiepiscopum, Raimundum, Hostiensensem, Gulielmum Durandum, Andream, Ioannem. Nec possum continere quæ addam Glossam Decreti in ca. 1. dist. 1. de Consec. *De festo Conceptionis nihil dicitur, quia celebrandum non est, sicut in multis regionibus fit, & maxime in Anglia. Et hæc est ratio, quia in peccatis concepta fuit, & sicut ceteri sancti, excepta unica persona Christi.*

FINIS LIBRI QVINTI.

LIBER SEXTVS.

De

P O E N I S P E C C A T I.

Caput Primum.

DE POENIS PECCATI.

DE Pœnis peccati nunc agendum. Quo nomine etsi contineantur sepe ea, quæ effecta peccati dicuntur, suntque; etiã ipsa peccata: tamen nunc ira utimur, quomodo magis fert consuetudo: ut supplicia ita appellentur, non tantum distincta, sed etiam tota sua natura separata à peccatis: ut in latrone laqueus: in homicida gladius: & similia. Itaque disputabimus tantum de suppliciis, quæ ipsa peccata non sunt: sed propter

peccata peccatoribus destinata ab æterna Dei iustitia. Nam de illis, nulla est controuersia, quæ non pendeat à natura peccati.

II. Peccatum ergo omne, sensus communis non tantum malum esse docet, sed etiam pœna dignum: eamque vel maximam esse iustitiæ partem. Itaque constat omne peccatum hominis, quantumcunque sit, mereri pœnam. Quod etiam humanis legibus fundamentum est: vnde Paulus docet ad Romanos decimo tertio: Magistratum non sine causa gladium gestare; esse enim Dei ministrum, vltorem ad iram ei, qui quod malum est, fecerit. Sed de huiusmodi pœnis per Magistratum, Politica est disputatio, non Theologica. Nobis ergo duntaxat illæ erunt pœnæ propositæ, quæ sunt à Dei decreto, quæ cum aliter, tum hoc differunt ab illis: quod illæ variæ sunt nec eadem omnes homines complectuntur, ne eorundem quidem scelerum reos, quia nullus vnquam Magistratus fuit vniuersalis: hæc vero, utpote à Deo constitutæ, à cuius tribunali subducere se se nemo potest, omnino nullum excipiunt peccati reum.

III. Porro homini peccatorum pœnas Deus erat interminatus, Genes. 2. *In quocumque die comederis ex eo, morte morieris.* Postquam autem peccasset, disertius prolixiusque explicauit Genesios tertio: primo mulieri, deinde Adamo. Mulieri. *Multiplicabo erumnas tuas, & conceptus tuos, in dolore paries filios: & sub viri potestate eris: & ipse dominabitur tui.* Adamo, *Quia audisti vocem vxoris tuæ, & comedisti de ligno, ex quo præceperam tibi ne comederes, maledicta terra propter te: in doloribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ. Spinæ & tribulos germinabit tibi, & comedes herbam terræ. In sudore vultus tui vesceris pane, donec reuertaris in terram de qua sumptus es: quia puluis es, & in puluerem reuertaris.*

IV. Ex quibus verbis facile quisque concipit, multiplices esse pœnas quibus vlciscitur Deus in homine peccatum. Nempe miseras omnes, quibuscum homo, dum viuuit, consistatur. Cuiusmodi sunt, primo labores omnes, quos necesse est subire ad vitam sustentandam: id enim significatur iis verbis: *in sudore vultus tui vesceris pane.* Secundo, dolores accedentes ad eos labores, propter non respondentem exitum: *In doloribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ.* Quamquam comprehendere etiam possunt omnia dolorum genera, ob infelices quoslibet successus. Tertio, mors ipsa, quæ hic quidem corpora, iis describitur: *donec reuertaris in terram, de qua sumptus es: quia puluis es, & in puluerem reuertaris.* Nam ea verba tantum describunt exitum corporis, ab anima separati.

V. Conuenit tamen inter Catholicos & Papiſtas, præter has pœnas aliam esse, & quidem grauissimam: eam nempe, quæ excedit terminos huius vitæ: hominique infligitur post mortem. Neque enim aliter constaret ratio diuinæ iustitiæ: multo minus misericordiæ. Nam vel om-

nes puniendi sunt homines: vel omnes eximendi à pœna: vel quidam puniendi, quidam eximendi. Omnes puniri, non patitur misericordia: omnes eximi, non patitur iustitia. Tertium ergo membrum verum: Sed si nulla essent post mortem supplicia: primo, nullus eximeretur. Ratio, quia iis suppliciis, quæ ad hanc vitam pertinent, omnes sunt obnoxij, si non omnibus, certe non paucis: & saltem à morte nemo liberatur. Quod si quidam liberantur: nec liberantur tamen in hac vita: omnino necesse est liberari post hanc vitam. Deinde in hac ipsa vita, quædam relaxatio intelligi potest: At saltem oportuit bonis esse bene, malis male. Atqui contra est bonis male, malis bene. Itaque omnino aut nulla esset Dei iustitia quod absque horrore quis cogitare potest: aut necesse est esse supplicia peccatorum post mortem: & quidem præcipua.

VI. Nec id coniectura sola assequimur: sed & dilertis Scripturæ testimoniis edocemur. Ad Roman. 2. *Pro duritia tua, & corde, quod respicere nescit, & hesitans tibi ipsi iram in diem iræ, & pateractionis iusti iudicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera ipsius.* Postea ad Theſſalon. 1. *Iustum est apud Deum, vicissim reddere iis qui affligunt vos, afflictionem. vobis vero qui affligimini relaxationem nobiscum, cum pateſcet Dominus Iesus de cælo cum angelis potentis suæ: cum flammeo incendio, infligens vltionem iis qui Deum non nouerunt, neque auscultant Euangelium Domini nostri Iesu Christi: Matthæi 3. Progenies viperarum, quis vobis præmonstrauit ut fugeritis à futura ira? Lucæ 16. describitur luxuriosus ille diues sepultus, & apud inferos in tormentis positus. Hæc autem tormenta Christus appellauit gehennæ, & ignis nomine Matthæi 10. *Ne timeatis ab iis qui trucidant corpus, animam autem non possunt trucidare: sed timeate potius eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehenna.* Et 18. *Bonum est tibi luscum ingredi in vitam: potius quam duos oculos habentem conici in gehennam ignis.**

VII. Præterea hæc tormenta sunt æterna: hoc est huiusmodi, ut finem nullum habeant, abque iis liberari nemo possit, qui semel addictus fuerit. Matthæi 1. *Coget triticum suum in horreum, paleam autem exuret igni inextinguibili.* Decimo octauo, *Bonum est tibi ad vitam ingredi claudum, aut mancum potius, quam duas manus, vel duos pedes habentem conici in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius, Rursus, Abibunt isti in supplicium æternum.*

VIII. Denique, quia ex pœnæ peccatoribus infliguntur ex iusto Dei sic decernentis iudicio: solet etiam eorum pœnarum status appellari damnatio, κατὰ, siue κατὰ τὴν ἐκείνην. Lucæ 21. *Ἰδοὺ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γάμος λέγει, ἀντὶ τὸ ἐγγύς ἐστιν ἡ ἡμέρα, ἀντὶ τὸ ἐγγύς ἐστιν ἡ ἡμέρα, ἀντὶ τὸ ἐγγύς ἐστιν ἡ ἡμέρα, ἀντὶ τὸ ἐγγύς ἐστιν ἡ ἡμέρα.* Quorum damnatio iusta est. 8. *Ἰδοὺ ἡ πόλις ἡ κατακλιθεῖσα ἐπὶ τὴν πόλιν, ἡ κατακλιθεῖσα ἐπὶ τὴν πόλιν, ἡ κατακλιθεῖσα ἐπὶ τὴν πόλιν.* Nulla igitur nunc est condemnatio iis, qui simpliciter appellantur, qui his suppliciis sunt addicti.

IX. Appellatur etiam Mors secunda: Apocalyp. 2. *Victor non ledetur à morte secunda.* Sic iterum 20. & 21. Item mors absolute: Iacobi 5. *Sciat enim qui auerterit peccatorem ab errore vitæ suæ, serueturum animam à morte.* Ioannis 8. *Amen amen dico vobis, si quis sermonem meum seruat, non morietur in æternum.* Sic sæpe apud Paulum. Verum authores Ecclesiasticos solent Æternam mortem appellare. Non quidem, quod re vera, aut se-